

دانشگاه صنعتی اصفهان دانشکده مهندسی برق و کامپیوتر

بهبود کارایی الگوریتم یادگیری فدرال برای دادههای غیرمستقل و غیریکنواخت با در نظر گرفتن میزان شباهت بین شبکههای عصبی در دستگاههای نهایی

پایاننامه کارشناسی ارشد مهندسی کامپیوتر - هوش مصنوعی و رباتیکز

علی بزرگزاد

استادراهنما

دکتر امیر خورسندی

فهرست مطالب

فحه	<u>o</u>	عنوان
سه	بست مطالب	فهر
١	کیده	چک
	ول: مقدمه	فصل او
۲	۱ شناخت موضوع	- 1
٣	۱-۱-۱ یادگیری متمرکز	
٣	۱-۱-۲ یادگیری غیر متمرکز	
٣	١-١-٣ يادگيري توزيع شده	
۴	۲ یادگیری فدرال	- 1
۵	۳ تاریخچه یادگیری فدرال	
۶	۴ کاربرد یادگیری فدرال	- 1
۶	۱-۴-۱ یادگیری فدرال در شهر هوشمند	
٧	۱-۴-۲ یادگیری فدرال در بیمارستان	
٧	۱-۴-۳ یادگیری فدرال در فروشگاه برنامههای کاربردی تلفنهمراه	
٨	۵ دید کلی از روند موضوع و بیان هدف پژوهش	- 1
٩	۶ مروی بر روند ارائه مطالب پایاننامه	
	وم: مفاهیم پایه در یادگیری فدرال و نگاه کلی به پیشینه پژوهش چالشها	فصل د
١.	١ مقدمه	- Y
١١	۲ ریاضیات پایه در یادگیری فدرال	- Y
١١	۲-۲-۲ مفاهیم پایه در یادگیری ماشین و یادگیری عمیق	
١١	۲-۲-۲ رابطه های پایه در یادگیری عمیق	
۱۲	۲-۲-۳ ارتباط مفاهیم یادگیری عمیق با یادگیری فدرال	
۱۲	۲-۲-۴ بیان ریاضی یادگیری فدرال	
14	۳ چالشهای موجود در یادگیری فدرال و نگاه کلی مقالات به آنها	- Y
14	۲-۳-۱ تبادل داده	
	۲-۳-۲ ناهمگنیهای سیستمی	
	۲-۳-۳ ناهمگنیهای آماری	

17	۲-۴-۴ حريم شخصي	
۱۷	رویکردهای کلی و پایهای در حل چالشها	4-1
۱٧	۲-۴-۲ بهروزرسانی محلی و میانگینگیری در سرور	
۱۹	۲-۴-۲ بهینهسازی FedProx	
	م: بررسی اختصاصی پیشینه روش های حل مشکل ناهمگنی آماری	فصل سو
۲۲	مقدمه	۱-۳
۲۳	نگرش برپایه داده	۲-۳
۲۳	۳-۲-۳ اشتراکگذاری داده	
74	٣-٢-٣ بهبود داده	
۲۵	۳-۲-۳ انتخاب داده	
48	نگرش برپایه مدل	٣-٣
49	۳-۳-۱ تجمیع و بهروزرسانی مدل	
	۳-۳-۳ بهینه سازی تطبیقی	
۲۸	۳-۳-۳ بهینهسازی منظم	
	نگرش برپایه چهارچوب	4-4
44	۳-۴-۲ خوشه بندی مشابهت	
۳.	۳-۴-۳ دانش تقطیر	
۳۱	۳-۴-۳ لايدهاي شخصي سازي	
٣٢		۵-۳
٣٢	۳-۵-۱ فرایادگیری	
٣٢	۳-۵-۲ یادگیری چندوظیفهای	
٣٣	۳-۵-۳ یادگیری مادام لعمر	
	ارم: تعویض مدل های شبکه عصبی بین کاربران	فصل چھ
۳۵	مقدمه	1-4
٣۶	روش تعويض فدرال	۲-۴
٣٩	نحوه جابجایی مدلها	٣-۴
٣٩	۴-۳-۴ جابجایی تصادفی	
٣٩	۴-۳-۲ جابجایی بر اساس میزان مشابهت مدلها	
۴.	۴-۳-۳ بار محاسباتی جهت بررسی مشابهت	
۴١	معیارهای مشابهت	4-4
۴١	۴-۴-۱ تعریف مسئله	
۴۲	معیار مشابهت در چه مواردی می بایست پایدار باشد	۵-۴
۴۲	۴-۵-۱ تبدیل متعامد	
۴۳	۴-۵-۲ مقیاس بندی همسانگرد	

۴۳	•	•	٠	٠	•	•	•	•	 •	٠	٠	•		 •	•	٠	•	٠	•	•			•	•	•	•	٠	•	•	•	ت	بهد	مشا	ی	رها	ختا	سا۔	يسه	مقا	۶-	٠۴
۴¢																																d	ست	۵ ر	خار	انت	١	-9	۴-		
۴۵																											ن	خلے	دا۔	ب	ضر	بر	نى	مبت	ئت	ئىباە	۲ ش	-9	۴ -		
49										•												(	Ή	SI	$\mathbf{C}$	ت (	سيت	شہ	۱_،	رت	ميلب	ل ه	غلاا	ستغ	ار ا	معي	٣	-9	۴ -		
49																								((	CK	ζA	ر (۱	زی	مرک	ته ا	هسه	ی	راز	ممت	بار ه	معي	۴	-9	۴ -		
۴٧																					ی	صب	ع	که	شب	ی ،	ها;	یی	نما	باز	در	ت	باه	ے شہ	جشر	سن	ی	ئىھا	روث	٧-	۴
۴۸																									(	C	$\mathbb{C}^{A}$	1)	نی	كانو	ن ک	نگو	بسن	هم	ليل	تح	١	- Y	۴ -		
49																																									
۵٠																																	. 8	ur	n_	dif	f٣	- ٧	۴ -		
۵۰																																			С	CA	۴	- ٧	۴ -		
۵٠										•			•																				•	. (	dС	ΚA	۵۱	- ٧	۴ -		
۵٠										•			•												`يه	4 لا	به ب	لاي	ت،	بهد	ىشا	ن ہ	کرد	داء	ہ پی	حو	۶ ن	- ٧	۴ -		
۵٠													•											در	ے م	ایی	بج	جا	ت	جه	ی	هاي	بر ن	کار	۔ ی	جو	نست	وه ج	نح	۸-	۴
۵۰																																						- A			
۵٠																																						- A			
۵١																																								جع	مرا

چکیده

در این چکیده ...

فصل اول

مقدمه

۱-۱ شناخت موضوع

در سالهای اخیر، پیشرفتهای سریع فناوری و دسترسی آسان به اینترنت باعث شدهاند که بسیاری از دستگاههای اطراف ما به اینترنت متصل شوند. این پدیده که به اینترنت اشیا معروف است، شامل انواع دستگاهها از جمله دستگاههای پوشیدنی ۲، خودروهای خودران، خانههای هوشمند ۳ و به ویژه تلفنهای هوشمند می شود. این دستگاهها به طور چشمگیری زندگی روزمره انسانها را دگرگون کردهاند. استفاده از این سیستمها همگی باعث تولید حجم قابل توجهی داده در طول روز می شوند که شرکتهای بزرگ فناوری از این دادهها بهره برده و با استفاده از آنها اقدام به انواع سرویس دهی به کاربران خود می نمایند.

با پیشرفت علم هوش مصنوعی و استفاده گسترده از روشهای یادگیری ماشین، امکان بهرهبرداری بهینه از حجم عظیم دادههای تولید شده فراهم شده است. این دادهها میتوانند برای اجرای الگوریتمهای مختلف به منظور دستیابی به اهداف متنوع به کار گرفته شوند. روشهای متعددی برای مدیریت و اجرای این الگوریتمهای یادگیری وجود دارد که در ادامه به توضیح هر یک پرداخته خواهد شد.

¹Internet of Things

²Wearable Devices

³Smart Homes

⁴Smart Phones

۱-۱-۱ یادگیری متمرکز

روش یادگیری متمرکز که در بسیاری از سیستمهای امروزی به کار میرود، به این صورت عمل میکند که تمامی گرهها کار میرود، به این صورت عمل میکند که تمامی گرهها کار اطلاعات خود را به صورت کامل به سرویس دهنده ابری ارسال میکنند. سرویس دهنده ابری با دسترسی به تمامی داده ها، الگوریتم های مورد نظر را اجرا میکند [۱]. این روش در شکل 1-1 (الف) به تصویر کشیده شده است.

۱-۱-۲ یادگیری غیر متمرکز

در روش یادگیری غیر متمرکز[†] ، هر گره به صورت مستقل الگوریتمهای مورد نظر را اجرا میکند. پس از چند مرحله اجرای کد، اطلاعات بهروز شده را با گرههای همسایه به اشتراک میگذارد. این فرآیند تا زمانی ادامه مییابد که تمامی گرهها به یک مقدار مشخص همگرا شوند [۲]. این روش در شکل ۱-۱ (ب) نشان داده شده است.

۱-۱-۳ یادگیری توزیع شده

در روش یادگیری توزیعشده ^{a} ، یک هسته مرکزی مسئولیت مدیریت کل سیستم و تمامی داده ها را بر عهده دارد. با این حال، به دلیل نیاز به توان پردازشی بالا، این هسته بار پردازشی را بین گرههای موجود تقسیم میکند. در این رویکرد، فرض بر این است که تمامی گرهها دارای توان پردازشی یکسانی هستند و داده ها به طور مساوی بین گرهها توزیع می شوند. این روش در شکل 1-7 نشان داده شده است.

شكل ۱-۱: (الف) يادگيري متمركز، (ب) يادگيري غيرمتمركز [۲].

¹Centralized Learning

²Nodes

³Cloud Server

⁴Decentralized Learning

⁵Distributed Learning

شكل ۱-۲: يادگيري توزيع شده.

۱-۲ یادگیری فدرال

سیستمهای متمرکز تا پیش از این بیشتر نیازها را برطرف میکردند، اما در دنیای امروزی و با افزایش تعداد دستگاههای متصل، چالشهای جدیدی مطرح شده است. هزینههای بالای مرتبط با انتقال حجم زیاد دادهها از یک جهت، و افزایش نگرانیها درباره امنیت اطلاعات حساس و شخصی از جهت دیگر، محققان را به سمت استفاده از الگوریتمهای غیرمتمرکز و توزیعشده در حوزه یادگیری ماشین سوق داده است. یکی از جدیدترین زیرمجموعههای مهم و پرکاربرد روشهای یادگیری توزیعشده، یادگیری فدرال است که بسیار مورد توجه قرار گرفته است.

در روش یادگیری فدرال، برخلاف رویکردهای متمرکز یادگیری ماشین، تجزیه و تحلیل دادهها به دستگاههای لبه ۱ یا سرویسگیرندهها ۲ منتقل می شود. این روش، به عنوان یک جایگزین مطلوب برای مدلسازی دادهها در محیطهایی با تعداد زیادی سرویسگیرنده معرفی شده است. در این چارچوب، به جای انتقال دادههای اصلی، پارامترهای مدلهای محلی در هر مرحله از فرآیند آموزش به سمت سرور منتقل می شوند، که این امر توانایی بهبود امنیت و کاهش هزینههای ارتباطی را فراهم میکند. در شکل ۱-۳ این معماری به نمایش گذاشته شده است. سرور در حقیقت نقش رهبری را ایفا میکند و با توجه به نوع دادههای خود شبکه را آموزش می دهند و و آن را به سمت کاربران ارسال میکند. در ادامه کاربران با توجه به دادههای خود شبکه را آموزش می دهند و بعد از چند بار تکرار به صورت محلی، وزنهای بهروزرسانی شده را به سمت سرور بر می گردانند. همان طور که

در شکل ۱ - ۳ مشاهده می شود، داده ها همگی در سمت کاربران قرار گرفته اند و به سمت سرور ارسال نمی شوند.

¹Edge Devices

²Clients

³Neural Network

شكل ۱-۳: يادگيري فدرال [۳].

عدم اجبار در به اشتراک گذاشتن اطلاعات گرهها در یادگیری فدرال، کمک شایانی به حفظ حریم شخصی کاربران میکند [۴].

۱-۳ تاریخچه یادگیری فدرال

در اوایل فصل بهار سال ۲۰۱۷، محققان گوگل (Google) برای اولین بار موضوع یادگیری فدرال را در یک مطلب کوتاه در وبلاگ هوش مصنوعی خود معرفی کردند. این مطلب با عنوان "یادگیری فدرال: یادگیری ماشین اشتراکی، بدون نیاز به آموزش متمرکز داده ها" منتشر شد [۵]. در این نوشته، به طور مختصر از Google ماشین اشتراکی، بدون نیاز به آموزش متمرکز داده ها" منتشر شد [۵]. در این نوشته، به طور مختصر از Keyboard یا به اختصار Gboard صحبت شد که با بهره گیری از یادگیری فدرال، قابلیت پیش بینی و پیشنهاد لغت بعدی به کاربر را دارد. با استفاده از یادگیری فدرال، دیگر نیازی به ارسال داده های کاربران به سرور نبود و مدل به صورت محلی بهروزرسانی می شد.

این روش، با بهره گیری از اطلاعات بسیار زیاد ذخیره شده در دستگاهها، بدون نیاز به ارسال دادههای حساس به سرور، به حفظ حریم شخصی کاربران کمک کرده و خدمات بهتری را ارائه می دهد. در شکل ۱-۴، نحوه

استفاده از یادگیری فدرال در این برنامه به نمایش درآمده است.

۱-۴ کاربرد یادگیری فدرال

ارتباطات نرمافزاری و سختافزاری به معنای توانایی تبادل دادهها و هماهنگی عملکرد بین اجزای مختلف یک سیستم است، به طوری که این اجزا بتوانند به صورت یکپارچه و هماهنگ با یکدیگر کار کنند. فناوری مبتنی بر صنعت ۱۴/۰، این ارتباطات را در انواع سیستمها به طور گستردهای گسترش داده است. این هماهنگی بین نرمافزار و سختافزار، به یک پدیده مهم در محیطهای هوشمند و خودکار تبدیل شده است.

سامانههای متمرکز قبلی که تنها مسئول جمع آوری، پایش و کنترل شرایط به صورت محلی بودند، اکنون جای خود را به دستگاههای هوشمندی دادهاند که قابلیت پردازش و برنامهریزی دادهها را در سطح سیار و سیستمی دارند. علاوه بر این، گسترش ارتباطات مبتنی بر اینترنت، امکان انتقال و تبادل دادهها بین سیستمهای مختلف را فراهم کرده است. این تحولات منجر به کاهش نیاز به تصمیمگیری متمرکز و توسعه سیستمهای کنترل و پایش پیشرفته شده است. این ویژگیها، همراه با حجم روزافزون دادهها، یادگیری فدرال را به یکی از بهترین روشها برای توسعه سیستمهای هوشمند تبدیل کرده است [۷]. در ادامه، سه نمونه از کاربردهای یادگیری فدرال شرح داده خواهد شد.

۱-۴-۱ یادگیری فدرال در شهر هوشمند

در یک شهر هوشمند^۲، اطلاعات جمع آوری شده از حسگرهای مختلف مانند دادههای ترافیک، مصرف انرژی، پسماند شهری و رویدادهای امنیتی، ارزش بالایی دارند و به عنوان منبعی کلیدی برای بهبود عملکرد شهر هوشمند و ارتقای کیفیت زندگی شهروندان محسوب می شوند. اما در کنار این مزایا، حفظ حریم شخصی و امنیت اطلاعات شهروندان نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. یادگیری فدرال به عنوان یک رویکرد نوین که مبتنی بر حفظ حریم شخصی است، در اینجا به کار گرفته می شود.

در یک شهر هوشمند، سازمانهای مختلف هر کدام اطلاعات خاص خود را دارند، اما این اطلاعات به طور متقابل بر یکدیگر تأثیر میگذارند و میتوانند در مدیریت بهینه شهر نقش مهمی ایفا کنند. یادگیری فدرال با حفظ حریم شخصی کاربران، این امکان را فراهم میکند که سازمانها بدون نیاز به اشتراکگذاری دادههای حساس خود با یکدیگر، از دادههای موجود بهرهبرداری کنند و مدلهای هوش مصنوعی و الگوریتمهای بهبود عملکرد شهر هوشمند را توسعه دهند. به عنوان مثال، با استفاده از یادگیری فدرال میتوان بهبود مدیریت ترافیک، بهینهسازی

¹Industry 4.0

²Smart City

شکل ۱-۴: استفاده از یادگیری فدرال برای پیش بینی کلمه بعدی در Gboard [۶].

مصرف انرژی، کاهش آلودگی هوا و افزایش امنیت شهری را تحقق بخشید، در حالی که حریم شخصی شهروندان به بهترین نحو ممکن حفظ میشود.

۱-۴-۱ یادگیری فدرال در بیمارستان

در یک بیمارستان، اطلاعات پزشکی به شدت حساس و مهم هستند و باید به صورت محرمانه نگهداری شوند. با این حال، بهرهبرداری از این داده ها برای ارتقاء خدمات بهداشتی و درمانی بسیار ارزشمند است. در این شرایط، یادگیری فدرال می تواند نقش مهمی ایفا کند. با استفاده از روشهای یادگیری فدرال، بیمارستانها می توانند از داده های پزشکی بیماران خود برای توسعه مدلهایی استفاده کنند که به بهبود خدمات، ارتقاء روشهای تشخیص و درمان بیماری ها و افزایش بهرهوری پزشکان کمک می کنند، بدون اینکه نیاز باشد این داده ها به طور مستقیم به یک مرکز جمع آوری اطلاعات ارسال شوند.

برای مثال، با بهره گیری از یادگیری فدرال، مدلهای هوش مصنوعی میتوانند روی دادههای محلی بیماران در هر بیمارستان آموزش داده شوند تا بیماریهای مختلف را شناسایی و تشخیص دهند و اطلاعات مورد نیاز برای درمانهای مؤثرتر را فراهم کنند، در حالی که اطلاعات حساس بیماران به طور کامل محافظت میشود. در شکل ۱-۵ یک نمونه استفاده از یادگیری فدرال در بیمارستانها به نمایش در آمده است.

۱-۴-۳ یادگیری فدرال در فروشگاه برنامههای کاربردی تلفنهمراه

یک فروشگاه برنامههای کاربردی تلفنهمراه را در نظر بگیرید که به کاربران امکان دریافت و نصب برنامههای مختلف را می دهد. این فروشگاه می خواهد با استفاده از دادههای کاربران خود، الگوریتمی توسعه دهد که بتواند به طور دقیق تری برنامههای مورد علاقه کاربران را پیشنهاد دهد. اگر این فروشگاه از روشهای متمرکز استفاده

¹App Store

شکل ۱ - ۵: یادگیری فدرال در بیمارستان [۸].

کند، باید دادههای حساس و شخصی کاربران را جمع آوری و تحلیل کند، که این موضوع می تواند نگرانیهای جدی در مورد حریم خصوصی کاربران ایجاد کند و غیر عملی باشد.

با استفاده از یادگیری فدرال، این فروشگاه میتواند الگوریتم خود را بر روی دادههای محلی هر کاربر اجرا کند. به این ترتیب، هیچ داده حساسی به یک مرکز جمعآوری دادهها ارسال نمی شود و حریم خصوصی کاربران حفظ می شود. به عنوان مثال، اگر یک کاربر به برنامههای موسیقی علاقه مند باشد، الگوریتم محلی در تلفن هوشمند او می تواند این الگو را شناسایی کند و پیشنها دات مربوط به برنامههای موسیقی را ارائه دهد، بدون این که نیاز به ارسال داده های شخصی و حساس او به سرور شرکت باشد.

۱ - ۵ دید کلی از روند موضوع و بیان هدف پژوهش

تکمیل این بخش پس از رسیدن به ساختار کلی پایاننامه (چون ممکنه در ادامه تغییر کنه) چند جلمه کلیدی:

به دلیل پراکندگی همگرایی به کندی صورت میگیرد

روش جابجایی وزنها بین کاربران نهایی در طول فرایند

چرا جابجایی تصادفی، جابجایی هوشمند بر اساس میزان شباهت

۱-۶ مروی بر روند ارائه مطالب پایاننامه

تست

فصل دوم

مفاهیم پایه در یادگیری فدرال و نگاه کلی به پیشینه پژوهش چالشها

۱-۲ مقدمه

توزیع داده ها بین کاربران در یادگیری فدرال ممکن است با چالشها و مشکلات گوناگونی روبرو شود. یکی از مشکلات اساسی، اختلافات و ناسازگاری هایی است که ممکن است در فرآیند آموزش میان کاربران یا دستگاه های مختلف پدید آید. اگر این چالشها پیش از آغاز فرآیند مدلسازی به درستی شناسایی نشده و راه حلهای مناسبی برای آن ها اتخاذ نشود، مدل نهایی احتمالاً با مشکلاتی همچون کاهش دقت و عملکرد روبرو خواهد شد. این مسئله یکی از بزرگترین موانع در مسیر یادگیری فدرال است و نیازمند دقت و استفاده از روشهای خلاقانه برای حل آن است.

در این فصل، ابتدا به بیان ریاضی یادگیری فدرال پرداخته می شود که برای درک آن نیاز به آشنایی پایه با مفاهیم ریاضی در یادگیری ماشین و یادگیری عمیق است. سپس چالشهای موجود در یادگیری فدرال بررسی شده و دیدگاههای مختلف مقالات علمی در مورد هر یک از این چالشها به صورت کلی مرور می شود. در نهایت، به رویکردهای اصلی و اساسی برای حل این چالشها اشاره خواهد شد.

۲-۲ ریاضیات پایه در یادگیری فدرال

برای تشریح ریاضیات پایه در یادگیری فدرال، ابتدا لازم است تا مفاهیم اساسی یادگیری ماشین و یادگیری عمیق را بررسی کنیم و رابطه های اصلی مرتبط با آن ها را بیان کنیم. پس از این مقدمه، با مرتبط کردن این اصول به یادگیری فدرال، می توانیم به طور دقیق ریاضیات اولیه در یادگیری فدرال را توضیح دهیم و نشان دهیم که چگونه این مفاهیم در این حوزه خاص به کار گرفته می شوند.

۲-۲-۱ مفاهیم پایه در یادگیری ماشین و یادگیری عمیق

یادگیری ماشین شاخهای از هوش مصنوعی است که به سیستمها اجازه می دهد بدون نیاز به برنامه نویسی صریح، از داده ها بیاموزند و پیش بینی کنند. در یادگیری ماشین، الگوریتمها با استفاده از داده های ورودی، مدلهایی می سازند که می توانند الگوها و روابط پیچیده را در داده ها تشخیص دهند. این فرآیند به کامپیوترها امکان می دهد تا با تجربه و مشاهده، بهبود پیدا کنند و وظایفی مانند تشخیص تصویر، پردازش زبان طبیعی و پیش بینی بازار را انجام دهند.

در حالی که یادگیری عمیق یک زیرمجموعه از یادگیری ماشین است که از شبکههای عصبی مصنوعی برای مدلسازی و یادگیری از دادهها استفاده میکند. این روشها از لایههای متعدد برای استخراج ویژگیها و یادگیری الگوها در دادههای پیچیده بهره می برند. شبکههای عصبی عمیق، که شامل چندین لایه مخفی هستند، قادر به یادگیری ویژگیهای سطح بالا از دادههای ورودی می باشند. این لایهها به ترتیب اطلاعات را پردازش کرده و به یکدیگر منتقل میکنند تا خروجی نهایی تولید شود.

یادگیری عمیق برای تنظیم وزنهای شبکه عصبی از الگوریتمهای بهینهسازی بهره میبرد. یکی از این الگوریتمها، گرادیان نزولی است که با تعیین شیب تابع هزینه ، وزنها را بهطور مکرر بهروزرسانی میکند تا به کمترین مقدار ممکن برای این تابع برسد. الگوریتم انتشار به عقب یکی از مهم ترین روشها در این زمینه است که از گرادیان نزولی برای بهینهسازی وزنها استفاده میکند. در این فرآیند، ابتدا خطای خروجی شبکه محاسبه میشود و سپس این خطا بهصورت معکوس از لایه خروجی به سمت لایههای ورودی منتقل میشود تا وزنها تنظیم شوند و شبکه به دقت مطلوب دست یابد.

۲-۲-۲ فرمولهای پایه در یادگیری عمیق

• تابع هزينه و انتشار به عقب

¹Gradient Descent

²Loss Function

³Backpropagation

تابع هزینه یا تابع خطا معیاری است که اختلاف بین خروجی پیش بینی شده و مقدار واقعی را اندازه گیری میکند. یکی از توابع هزینه رایج، میانگین مربعات خطا۱ (MSE) است:

$$J(\theta) = \frac{1}{m} \sum_{i=1}^{m} (y_i - \hat{y}_i)^2$$
 (1-Y)

که در آن y_i مقدار واقعی، $\hat{y}_i$ مقدار پیشبینی شده و m تعداد نمونهها است. الگوریتم انتشار به عقب از این تابع هزینه استفاده میکند تا وزنها را بهروزرسانی کند. این فرآیند شامل محاسبه گرادیانها و بهروزرسانی وزنها در جهت کاهش خطا است.

• بهینهسازی با گرادیان نزولی

بهینه سازی با گرادیان نزولی یکی از رایج ترین روشها برای به روزرسانی وزنهای شبکه عصبی است. رابطه به روزرسانی وزنها به صورت زیر است:

$$\theta_j \leftarrow \theta_j - \alpha \frac{\partial J(\theta)}{\partial \theta_j} \tag{Y-Y}$$

که در آن θ_j وزن، α نرخ یادگیری و $\frac{\partial J(\theta)}{\partial \theta_j}$ مشتق جزئی تابع هزینه نسبت به وزن θ_j است. این فرآیند تکرار می شود تا تابع هزینه به حداقل مقدار خود برسد.

۳-۲-۲ ارتباط مفاهیم یادگیری عمیق با یادگیری فدرال

یادگیری فدرال از مفاهیم پایهای یادگیری عمیق و شبکههای عصبی بهره میبرد، اما با ساختاری توزیعشده که در آن دادهها بین چندین دستگاه تقسیم شدهاند. در یادگیری فدرال، مدلهای یادگیری عمیق بهصورت محلی بر روی دستگاههای کاربران آموزش داده میشوند و تنها بهروزرسانیهای مدل به سرور مرکزی ارسال میشود. این روش، علاوه بر حفظ حریم خصوصی دادهها، امکان استفاده از دادههای گسترده و متنوع را فراهم میکند. الگوریتمهای بهینهسازی مانند گرادیان نزولی و انتشار به عقب بهطور محلی اجرا میشوند و بهروزرسانیها بهصورت تجمیعی برای بهبود مدل کلی استفاده میشوند، که یادگیری فدرال را به یک رویکرد قدرتمند برای مدلسازی در محیطهای توزیعشده تبدیل میکند.

۲-۲-۴ بیان ریاضی یادگیری فدرال

برای بررسی مباحث ریاضی پایه در یادگیری فدرال، ابتدا باید مسئله بهینهسازی مرکزی که در این زمینه مطرح میشود، بهطور دقیق تعریف گردد. در یادگیری فدرال، هدف اصلی یافتن مجموعهای از پارامترهای مدل است که عملکرد کلی مدل را بر روی دادههای توزیعشده بین تعداد زیادی دستگاه بهینه کند. هر دستگاه دارای دادههای

¹Mean Squared Error

محلی است و یک تابع هزینه محلی بر اساس این داده ها برای آن دستگاه تعریف می شود. مسئله بهینه سازی کلی در یادگیری فدرال به دنبال کمینه کردن مجموع وزنی این توابع هزینه محلی است تا یک مدل جامع و یکپارچه حاصل شود.

یک طرح به روزرسانی همزمان در نظر گرفته می شود که به صورت دورههای ارتباطی انجام می شود. در این سیستم، یک مجموعه ثابت از K مشتری وجود دارد که هر کدام دارای یک مجموعه داده محلی ثابت هستند. در ابتدای هر دوره، یک زیرمجموعه تصادفی شامل C مشتری انتخاب می شود و سرور وضعیت فعلی پارامترهای مدل جهانی را به هر یک از این مشتری ها ارسال می کند. هر مشتری انتخاب شده سپس بر اساس وضعیت جهانی و مجموعه داده محلی خود محاسبات محلی را انجام می دهد و یک به روزرسانی به سرور ارسال می کند. سپس سرور این به روزرسانی ها را برروی وضعیت جهانی خود اعمال می کند و این فرآیند تکرار می شود [۹].

در حالی که تمرکز بر اهداف شبکه عصبی غیرمحدب است، الگوریتم مورد بررسی برای هر هدف جمع متناهی به صورت زیر قابل اعمال است.

$$\min_{w \in \mathbb{R}^d} f(w) \quad \text{where} \quad f(w) \stackrel{\text{def}}{=} \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n f_i(w) \tag{\Upsilon-Y}$$

برای یک مسئله یادگیری ماشین، معمولاً $(x_i,y_i;w)$ در نظر گرفته می شود، به این معنی که این تابع نشان دهنده ی خطای پیش بینی بر روی نمونه (x_i,y_i) با استفاده از پارامترهای مدل w است. فرض می کنیم که داده ها بین K مشتری تقسیم شده اند، که در آن $\mathcal{P}_k$ مجموعه ای از نقاط داده مربوط به مشتری K است و $n_k = |\mathcal{P}_k|$ تعداد این نقاط داده را نشان می دهد. بنابراین، با توجه به این مورد می توان رابطه (r-1) را به صورت زیر بازنویسی نمود:

$$f(w) = \sum_{k=1}^{K} \frac{n_k}{n} F_k(w) \quad \text{ where } \quad F_k(w) = \frac{1}{n_k} \sum_{i \in \mathcal{P}_k} f_i(w) \tag{\texttt{F-Y}}$$

اگر مجموعه $\mathcal{P}_k$ با توزیع یکنواخت تصادفی از مثالهای آموزشی بین مشتریها تشکیل شده باشد، در آن صورت $\mathcal{P}_k$ مجموعه مثالهای اختصاص حورت $\mathbb{E}_{\mathcal{P}_k}[F_k(w)] = f(w)$ خواهد بود، که در اینجا امید ریاضی بر روی مجموعه مثالهای اختصاص داده شده به یک مشتری ثابت گرفته می شود. این همان فرض استقلال و توزیع یکنواخت داده ها (IID) است که عموماً توسط الگوریتمهای بهینه سازی توزیع شده استفاده می شود، در اینجا حالتی که فرض مذکور برقرار نیست (یعنی F_k می تواند تقریباً به هر میزانی از f فاصله داشته باشد) به عنوان حالت غیرمستقل و غیریکنواخت نیست (می شود [۹].

¹non-Convex

²Finite-Sum

³Uniform Distribution

⁴Independent and Identically Distributed

۳-۲ چالشهای موجود در یادگیری فدرال و نگاه کلی مقالات به آنها

با وجود مزایای فراوان در مقایسه با روشهای سنتی یادگیری ماشین، یادگیری فدرال به دلیل ساختار شبکهای خود با چالشهای متعددی مواجه است. در ادامه به بررسی چالشهای اصلی یادگیری فدرال و دیدگاه کلی مقالات در مورد آنها خواهیم پرداخت.

۱-۳-۲ تبادل داده

تبادل داده بین سرور و کاربران به دلیل مشکلات پهنای باند و ارتباطات شبکهای اصولا کار پر هزینهای می باشد. یکی از دلایل اصلی پرهزینه بودن این ارتباطات، حجم بالای داده هایی است که باید بین دستگاه های کاربری و سرور منتقل شوند. معمولاً مشکلات ارتباطی به انتقال های بسیار زیاد به روزرسانی های مدل بین گره های محاسباتی نسبت داده می شود. با افزایش تعداد پارامترها در مدل های پیشرفته، اندازه این مدل ها نیز به طور متناسب بزرگ می شود [۱۰].

از سوی دیگر، تعداد زیادی از دستگاههای کاربران نهایی در فرآیند آموزش مدلها مشارکت دارند که این امر می تواند هزینههای ارتباطی را به طور قابل توجهی افزایش دهد. همچنین، به دلیل مشکلات ارتباطی، در بسیاری از مواقع همه دستگاهها در هر چرخه از فرآیند آموزش شرکت نمی کنند که این مسئله نیز باعث افزایش هزینهها و پیچیدگیهای مرتبط با انتقال دادهها می شود.

استفاده از فشردهسازی دادهها میتواند هزینههای ارتباطی را به میزان قابل توجهی کاهش دهد. برای مدیریت هزینههای بالای ارتباطات در فرآیند یادگیری فدرال، روشهایی مورد بررسی قرار گرفتهاند که بر فشردهسازی دادههای ارسالی از دستگاههای نهایی به سرور مرکزی تمرکز دارند. این تکنیکها با کاهش حجم اطلاعات ارسالی، به کاهش هزینههای ارتباطی کمک میکنند [۱۱].

روشی به نام PCFL وجود دارد که از نظر ارتباطی بسیار کارآمد است و شامل سه عنصر اصلی می باشد. این عناصر شامل فشرده سازی دوطرفه، فشرده سازی مکانی وزنها و یک پروتکل پیشرفته برای حفظ حریم خصوصی داده ها هستند. فشرده سازی دوطرفه، داده ها را در دو مرحله، هم قبل از ارسال از دستگاه های نهایی به سرور و هم هنگام ارسال نتایج به روزرسانی شده از سرور به دستگاه ها، فشرده می کند تا حجم داده های انتقالی کاهش یابد. فشرده سازی مکانی وزنها نیز با فشرده کردن وزنهای مدل، حجم انتقال را کاهش داده و کارایی ارتباطات را بهبود می بخشد. پروتکل حفظ حریم خصوصی داده ها نیز امنیت اطلاعات کاربران را در طول فرآیند یادگیری فدرال تضمین می کند. این سه عنصر با همکاری هم، موجب کاهش هزینه های ارتباطی و بهبود کارایی در روش

¹Privacy Communication efficient Federated Learning

PCFL میشوند [۲۲].

۲-۳-۲ ناهمگنیهای سیستمی

در دنیای یادگیری فدرال، دستگاهها از نظر حافظه، توان محاسباتی و ارتباطات بسیار با یکدیگر متفاوت هستند. این تفاوتها ممکن است از اختلافاتی مانند تفاوت در پردازنده، نوع حافظه، نوع اتصال شبکه و نیاز به انرژی ناشی شود. محدودیتهای موجود در شبکه و سیستمی میتوانند باعث ایجاد وضعیتهایی شوند که برخی از دستگاهها در یک زمان معین در دسترس نباشند. برای مثال، اگر تعداد زیادی دستگاه همزمان درخواست ارسال داشته باشند، ممکن است برخی از آنها به دلیل پهنای باند محدود یا محدودیتهای سختافزاری، قادر به ارسال درخواست نشوند. همچنین، ممکن است یک دستگاه فعال، به دلیل مشکلاتی مانند اختلالات در شبکه یا مصرف اضافی انرژی، از فرآیند یادگیری خارج شود.

این تفاوتهای سیستمی، یکی از چالشهای یادگیری فدرال محسوب می شوند و می توانند باعث افزایش تأخیر و ایجاد اشکالات در سیستم شوند. بنابراین، برای رفع این مشکلات، روشهای یادگیری فدرال باید توانایی پیش بینی دقیق تعداد دستگاههایی که در هر فرآیند شرکت می کنند را داشته باشند. همچنین، باید بتوانند در برابر دستگاههایی که در حین عملیات دچار مشکل شده و از دسترس خارج می شوند، مقاومتی مناسب داشته باشند [۶].

برای مقابله با ناهمگنی سیستمی، روشی تحت عنوان تعادل در بهروزرسانی مدل مطرح شده است. در این روش، وزندهی به نمونهها بر اساس میزان نیاز به آموزش در هر دستگاه صورت میگیرد. این کار باعث می شود که دستگاههای با حجم داده کمتر، وزن بیشتری در بهروزرسانی مدل داشته باشند [۱۳]. در رویکرد دیگری به نام یادگیری فعال، دستگاههایی که دادههای خود را به سرور ارسال میکنند، فعالیت خود را به نحوی تنظیم میکنند که مدل از دادههای مهمتر و کمتر دیده شده بیشتر یاد میگیرد. این روش می تواند به تعادل در آموزش مدل کمک کند و از ناهمگنی سیستمی جلوگیری کند [۱۱].

۳-۳-۲ ناهمگنیهای آماری^۲

روشهای مختلفی برای تولید و جمع آوری داده ها بین دستگاه ها وجود دارد. این داده ها معمولاً به صورت مستقل از هم تولید نمی شوند و بین آن ها ارتباطات و پیوندهایی وجود دارد. چنین الگویی از تولید داده با فرضیات استقلال و توزیع یکنواخت داده ها (IID) در مسائل بهینه سازی در تضاد است، که منجر به پیچیدگی هایی در فرآیند مدل سازی، تحلیل نظری و ارزیابی عملکرد می شود. بنابراین، با وجود هدف نهایی که یادگیری یک مدل

¹Systems Heterogeneity

²Statistical Heterogeneity

جامع و یکپارچه است، روشهای جایگزین مانند یادگیری چندوظیفهای و فرایادگیری به عنوان راهحلهای ممکن مطرح شدهاند [۶].

یک روش برای حل مشکل ناهمگنی آماری در یادگیری فدرال استفاده از رویکرد ترکیبی یا ترکیب روشهای یادگیری محلی است. در این رویکرد، به جای استفاده از یک الگوریتم یادگیری مشترک برای تمام دستگاهها، از چندین الگوریتم یادگیری محلی با تنوع مدلها و تنظیمات مختلف استفاده می شود. سپس، اطلاعات مدلهای محلی روی سرور یا گره مرکزی جمع آوری می شود و با استفاده از ترکیب این اطلاعات، یک مدل یادگیری مشترک به روزرسانی خواهد شد [۱۳].

۲-۳-۲ حریم شخصی

اگرچه حفظ حریم شخصی یک مزیت مهم در یادگیری فدرال به شمار می رود، اما در صورت عدم کنترل مناسب می تواند به یک چالش تبدیل شود. یکی از چالشهای اساسی در این زمینه، نگهداری حریم خصوصی است که به دلیل قرار گرفتن دادههای حساس و شخصی در اختیار بخشهای مختلف شبکه، اهمیت بیشتری پیدا می کند. در این روش، دستگاههای محلی دادههای کاربران را جمع آوری و به سرور ارسال می کنند تا مدلهای یادگیری مشترک به روزرسانی شوند. این ارتباطات می توانند شامل اطلاعات حساسی باشند که امکان شناسایی افراد یا فرآیندهای حیاتی آنها را فراهم می کنند.

یکی از مشکلات کلیدی اینجاست که حتی با استفاده از روشهای رمزنگاری و امنیتی، ممکن است اطلاعات خاصی همچنان به سرور ارسال شوند که میتواند حریم خصوصی را نقض کند. بهویژه، اگر دادههای حساس مانند اطلاعات هویتی به صورت رمزگذاری نشده انتقال یابند، امنیت حریم خصوصی کاربران به خطر میافتد. روش حفظ حریم خصوصی تفاضلی با افزودن نویز به نتایج محاسبات یا به دادههای ورودی، اطمینان حاصل میکند که حضور یا عدم حضور یک نمونه داده خاص در مجموعه دادهها، تأثیر قابل توجهی بر خروجی محاسبات نداشته باشد. این روش به ویژه برای حفظ حریم خصوصی در یادگیری فدرال مفید است زیرا از افشای اطلاعات حساس از طریق یارامترهای مدل جلوگیری میکند [۱۴].

رویکرد رمزنگاری همشکل^۴ امکان محاسبه روی دادههای رمزنگاری شده را بدون نیاز به رمزگشایی آنها فراهم میکند. این تکنیک به ویژه در یادگیری فدرال برای حفظ حریم خصوصی دادهها در حین انجام محاسبات مفید است زیرا نیاز به تغییر ماهیت داده نبوده و چون جابجایی در یادگیری فدرال بسیار زیاد رخ میدهد، این روش بسیار کارا خواهد بود [۱۵].

¹Multi-Tasking

²Meta Learning

³Differential Privacy

⁴Homomorphic Encryption

۴-۲ رویکردهای کلی و پایهای در حل چالشها

روشهای بهینهسازی توزیعشده معمولاً برای حل مسائل بهینهسازی در سیستمهایی با شبکههای محاسباتی بزرگ و توزیعشده استفاده می شوند. این روشها بر مبنای تقسیم مسئله بهینهسازی به زیرمسائل کوچکتر و حل آنها در گرههای مختلف شبکه استوارند. در این روشها، اغلب فرض می شود که داده ها به صورت همگن و یکپارچه در سراسر شبکه توزیع شده اند و گرهها می توانند به راحتی با یکدیگر ارتباط برقرار کنند.

این فرضیات در یادگیری فدرال به ندرت برقرار است، زیرا در یادگیری فدرال دادهها به صورت محلی و ناهمگن در دستگاههای مختلف قرار دارند و ارتباطات بین دستگاهها ممکن است محدود و نامنظم باشد. بنابراین روشها و رویکردهای لازم جهت حل این چالشها متفاوت از مسائل بهینهسازی توزیع شده هستند. در این مرحله، تلاش میشود دو رویکرد پایهای برای مسائل یادگیری فدرال معرفی شود.

۲-۴-۲ به روزرسانی محلی و میانگین گیری در سرور

یکی از روشهای اصلی و پرکاربرد در یادگیری فدرال روش میانگینگیری فدرال^۱ (FedAvg) است که توسط محققان گوگل در سال ۲۰۱۷ معرفی شد [۹]. این الگوریتم به منظور بهینهسازی مدلهای یادگیری ماشین در یک محیط توزیعشده طراحی شده است. در این روش دادهها به صورت محلی در دستگاههای کاربران باقی میمانند و تنها بهروزرسانیهای مدل به اشتراک گذاشته میشوند. رویکرد اصلی FedAvg بر مبنای ترکیب بهروزرسانیهای محلی از دستگاههای مختلف به یک مدل جهانی استوار است.

یکی از مزایای اصلی FedAvg این است که به طور موثری با چالش ناهمگنی داده ها مقابله میکند. در یادگیری فدرال، داده های موجود در دستگاه های مختلف ممکن است توزیع های متفاوتی داشته باشند. این ناهمگنی می تواند به دلیل تفاوت در رفتار کاربران یا حتی محیط های مختلف جمعآوری داده باشد. میانگین گیری وزنی در FedAvg به مدل کمک میکند تا به روزرسانی های مختلف را به گونه ای ترکیب کند که این ناهمگنی ها را در نظر بگیرد. به عبارت دیگر، اگر یک دستگاه داده های بیشتری داشته باشد، تأثیر بیشتری بر مدل نهایی خواهد داشت. این رویکرد باعث می شود که مدل فدرال به تعادل بهتری در یادگیری از داده های ناهمگن برسد و کارایی بالاتری داشته باشد. این ویژگی به ویژه در کاربردهایی مانند فروشگاه برنامه های کاربردی که کاربران متنوع و داده های متفاوتی دارند، بسیار سودمند است و می تواند به بهبود عملکرد مدل در شرایط واقعی کمک شایانی

علاوه بر این، FedAvg به کاهش نیاز به ارتباطات مکرر بین دستگاهها و سرور مرکزی کمک میکند. در

¹Federated Averaging

بسیاری از روشهای بهینهسازی توزیعشده، نیاز است که دستگاهها به طور مکرر با سرور مرکزی ارتباط برقرار کنند تا بهروزرسانیهای خود را ارسال کنند. اما در FedAvg دستگاهها میتوانند چندین مرحله از بهینهسازی را به صورت محلی انجام دهند و سپس تنها بهروزرسانی نهایی را ارسال کنند. این کاهش در نیاز به ارتباطات نه تنها باعث کاهش پهنای باند مورد نیاز میشود، بلکه به حفظ حریم خصوصی کاربران نیز کمک میکند، زیرا دادهها هرگز از دستگاههای محلی خارج نمیشوند. بررسیها نشان دادهاند که متناسب با اندازه دادهها پس از رسیدن به تعداد معینی از گرهها، اضافه کردن گرههای بیشتر تأثیری در کاهش هزینههای ارتباطی نخواهد داشت. در چنین شرایطی، تمرکز بر افزایش توان محاسباتی محلی یا تعداد مراحل آموزش محلی میتواند موجب تسریع فرایند آموزش شود [۹].

موفقیتهای اخیر در کاربردهای یادگیری عمیق تقریباً بهطور انحصاری به استفاده از انواع الگوریتم نزول گرادیان تصادفی (SGD) برای بهینهسازی متکی بودهاند. در واقع، بسیاری از پیشرفتها به تنظیم مدل و بهینهسازی تابع خطا با روشهای ساده گرادیان مربوط می شود. بنابراین، منطقی است که الگوریتمهای بهینهسازی فدرال با شروع از SGD طراحی و توسعه یابند [۹].

الگوریتم SGD میتواند به سادگی در بهینهسازی فدرال استفاده شود، به این صورت که در هر دور ارتباط، گرادیانها بر اساس دادههای یک مشتری تصادفی انتخاب شده، محاسبه شوند. این رویکرد از نظر محاسباتی کارآمد است، اما نیازمند تعداد بسیار زیادی از دورهای آموزش برای تولید مدلهای خوب است. برای مثال حتی با استفاده از رویکرد پیشرفتهای مانند نرمالسازی دستهای٬ برای آموزش مجموعهداده معروف MNIST دور (دیتاستی جهت دستهبندی اعداد دستنویس بین صفر تا نه) با دستههای کوچکی به اندازه ۶۰ به ۵۰۰۰۰ دور آموزش جهت رسیدن به مدل مطلوب نیاز می باشد [۱۶].

در تنظیمات فدرال، مشارکت تعداد زیادی از مشتریان هزینه چندانی در زمان واقعی ندارد زیرا همه کاربران می توانند به صورت همزمان به آموزش مدل محلی بپردازند. بنابراین، برای خط مبنا از SGD همزمان با دستههای بزرگ استفاده می شود. برای اعمال این رویکرد در تنظیمات فدرال، در هر دور یک زیرمجموعهای از مشتریان با ضریب کنترلی C انتخاب می شوند و گرادیان خطا روی تمام داده های نگهداری شده توسط این مشتریان محاسبه می گردد. بنابراین، C اندازه دسته کلی را کنترل می کند، به طوری که C=1 معادل با نزول گرادیان یک دسته کامل است. این الگوریتم خط مبنا FedSGD یا FederatedSGD نامیده می شود [۹].

k و نرخ یادگیری ثابت η به این صورت است که هر گره C=1 با FedSGD یک پیادهسازی معمول از $g_k=\nabla F_k\left(w_t\right)$ با در محل و گرادیان روی دادههای محلی در مدل فعلی $g_k=\nabla F_k\left(w_t\right)$

¹Stochastic Gradient Descent

²Batch Normalization

سرور مرکزی این گرادیانها را جمعآوری کرده و بهروزرسانی $w_{t+1} \leftarrow w_t - \eta \sum_{k=1}^K \frac{n_k}{n} g_k$ را انجام می دهد، در حالی که $\sum_{k=1}^K \frac{n_k}{n} g_k = \sum_{k=1}^K \frac{n_k}{n} g_k = \nabla f\left(w_t\right)$ در حالی که برای هر گره عبارت $w_{t+1} \leftarrow \sum_{k=1}^K \frac{n_k}{n} w_{t+1}^k$ محاسبه و سپس $w_{t+1} \leftarrow \sum_{k=1}^K \frac{n_k}{n} w_{t+1}^k$ انجام شود.

در نتیجه، هر گره به صورت محلی یک گام گرادیان نزولی را روی مدل فعلی با استفاده از دادههای محلی خود انجام داده و سپس سرور میانگین وزنی مدلهای به دست آمده را محاسبه می کند. با نوشتن الگوریتم به این صورت، امکان تکرار به روزرسانی محلی $w^k \leftarrow w^k - \eta \nabla F_k (w^k)$ چندین بار پیش از مرحله میانگین گیری فراهم شده و باعث افزایش محاسبات در هر گره خواهد شد. الگوریتم Fedavg) Federated Averaging به این صورت به وجود آمد [۹]. جهت درک بهتر این ساختار می توانید شکل $-\pi$ را مشاهده کرده و در گام سوم شکل میانگین وزنی مدلها را در نظر بگیرید.

در این روش میزان محاسبات توسط سه پارامتر کلیدی کنترل می شود: C، زیرمجموعه ای از تعداد گرههایی که در هر مرحله محاسبات انجام می دهند؛ E، تعداد مراحل آموزشی که هر گره در هر دور روی مجموعه داده محلی خود انجام می دهد؛ و B، اندازه دسته محلی که برای به روزرسانی های هر گره استفاده می شود. در اینجا E انتخاب می شود تا نشان دهد که کل مجموعه داده محلی به عنوان یک دسته واحد در نظر گرفته می شود. بنابراین، به عنوان یک نمونه از این الگوریتم گسترده شده جدید، انتخاب E و E و E باعث می شود که این روش دقیقاً مانند FedSGD عمل کند. همچنین برای یک گره با E نمونه محلی، تعداد به روزرسانی های محلی در هر دور با E و E از نمایش داده می شود E آو]. شبه کد کامل این روش در الگوریتم E ارائه شده است. علاوه بر این، تمامی نمادهای مورد استفاده در این الگوریتم در جدول E توضیح داده شده است. هدف از این جدول، فراهم کردن در کی جامع از نحوه عملکرد و پیاده سازی الگوریتم می باشد.

۲-۴-۲ بهینه سازی FedProx

روش FedProx به بررسی چالشهای یادگیری فدرال در بسترهای ناهمگن میپردازد. این روش با ایجاد تغییرات جزئی در روش موجود FedAvg، به بهبود پایداری و دقت در شبکههای ناهمگن کمک میکند. این تغییرات شامل اضافه کردن یک عبارت نزدیک مبدا به تابع هدف است که به صورت اصولی به سرور کمک میکند تا ناهمگنی را مدیریت کند [۱۷].

رابطه هدف FedProx به صورت زیر تعریف می شود:

$$\min_{w} f(w) = \min_{w} \sum_{k=1}^{K} \frac{n_k}{n} \left(F_k(w) + \frac{\mu}{2} \|w_t - w_t^k\|^2 \right) \tag{3-Y}$$

¹Proximal Term

الگوریتم ۲-۱: میانگینگیری فدرال (FedAvg) [۹]

```
1 initialize w_0;
2 for each round t=1,2,\ldots,T do
         m \leftarrow \max(C \cdot K, 1);
         S_t \leftarrow (random set of m clients);
         for each client k \in S_t in parallel do
          w_{t+1}^k \leftarrow \texttt{ClientUpdate}(k, w_t);
        w_{t+1} \leftarrow \sum_{k=1}^{K} \frac{n_k}{n} w_{t+1}^k;
9 end
10 Function ClientUpdate(k, w): // Run on client k
         \mathcal{B} \leftarrow (\text{split } \mathcal{P}_k \text{ into batches of size } B);
         for each local epoch i from 1 to E do
12
              for batch b \in \mathcal{B} do
13
               w \leftarrow w - \eta \nabla \ell(w \sim b);
14
              end
15
         end
16
         return w to server;
17
18 end
```

جدول ۲ - ۱: نمادهای الگوریتم FedAvg

S 123 C	
توضيحات	متغير
وزنهای شبکهعصبی	w
تعداد گامها	T
تعداد مشتريان	K
ضریب کنترلی برای زیرمجموعهای از مشتریان	C
تعداد دادههای آموزشی	n
k مجموعه دادههای متعلق به مشتری	$\mathcal{P}_k$
اندازه دسته محلي	B
تعداد مراحل آموزش محلى	E
نرخ یادگیری	η

در رابطه (۲-۵) بخش $\|w_t - w_t^k\|^2$ ، همان عبارت نزدیک مبدا است که به تابع هدف اضافه شده است. همچنین u_t^k ، یک پارامتر تنظیم برای این عبارت به حساب می آید و در نهایت w_t^k وزنهای مدل محلی دستگاه u_t^k در تکرار u_t^k است.

 $\mu(w_t - w_t^k)$ به روزرسانی وزنها به شکل زیر تغییر پیدا خواهد کرد و بخش $(\alpha - 1)$ ، به روزرسانی وزنها به شکل زیر تغییر پیدا خواهد کرد و بخش $\mathcal{L}(w_t - w_t^k)$ مبدا است.

$$w_{t+1} = w_t - \eta(\nabla F_k(w_t) + \mu(w_t - w_t^k))$$

بنابراین، بهروزرسانیهای محلی در هر گام با بهروزرسانی سراسری مرحله قبل مرتبط هستند. عبارت نزدیک w_t^k مبدا به عنوان یک مکانیزم منظمکننده میکند که تفاوتهای بین وزنهای جهانی w و وزنهای محلی w_t^k را کاهش میدهد. این ترم به کاهش تاثیرات منفی ناهمگنی سیستمها و دادهها کمک میکند و باعث پایداری

¹Regularization

بیشتر در فرآیند همگرایی می شود [۱۷].

فصل سوم

بررسی اختصاصی پیشینه روشهای حل مشکل ناهمگنی آماری

۱-۳ مقدمه

همانطور که در فصل گذشته اشاره شد، یکی از مهمترین مشکلات در حوزه یادگیری فدرال، مسئله دادههای غیرمستقل و غیریکنواخت (non-IID) است که منجر به بروز چالشها و ناهمگنیهای آماری می شود. این مشکل باعث می شود که مدلهای یادگیری نتوانند به خوبی از دادههای توزیع شده استفاده کنند و کارایی مطلوبی داشته باشند. به دلیل اهمیت بالای این موضوع، محققان بسیاری تلاشهای گستردهای برای حل این مشکل انجام داده اند.

مبحث اصلی این پایانامه نیز به طور دقیق به همین مسئله اشاره دارد و به دنبال یافتن راه حلی مؤثر برای مقابله با داده های است. در ادامه، به صورت خلاصه به بررسی راه حل هایی که تاکنون برای حل این مشکل مطرح شده اند، خواهیم پرداخت تا تصویر جامعی از تلاش های انجام شده در این زمینه ارائه دهیم. همچنین باید توجه داشت که هر یک از این راه حل ها نقاط قوت و ضعف خاص خود را دارند و بسته به شرایط و نوع داده ها، می توانند نتایج متفاوتی را به همراه داشته باشند. بررسی دقیق این راه حل ها و ارزیابی کارایی آن ها می تواند به بهبود سیستم های یادگیری فدرال و غلبه بر مشکلات مرتبط با داده های غیر مستقل و غیر یکنواخت کمک شایانی کند.

۲-۳ نگرش بریایه داده

۳-۲-۱ اشتراک گذاری داده

مشکل اصلی الگوریتم FedAvg در مواجهه با دادههای غیرمستقل و غیریکنواخت، تفاوت وزنهای اولیه در شروع فرآیند آموزش است. این تفاوتها میتوانند باعث شوند که مدلهای محلی در هر گره به طور قابل توجهی متفاوت از یکدیگر باشند، که در نتیجه منجر به مشکلات همگرایی و کاهش کارایی مدل نهایی میشود.

برای رفع این مشکل، روشی پیشنهاد شده است که در آن ابتدا سرور مرکزی مقدار کمی از داده ها را به صورت محلی آموزش می دهد. در این مرحله، سرور مرکزی با استفاده از این داده ها، یک مدل اولیه را آموزش داده و وزنهای اولیه آن را تنظیم می کند. سپس، این وزنهای اولیه به همراه داده های آموزش دیده شده به تمامی کاربران ارسال می شود. این اقدام باعث می شود که تمام کاربران در ابتدای فرآیند آموزش با مجموعه ای از داده های مشترک و وزنهای اولیه مشابه روبه روشوند.

نقطه قوت این روش در این است که به دلیل انجام این عملیات تنها در آغاز فرآیند آموزش، هزینه زیادی به شبکه تحمیل نمی شود. در واقع، انتقال داده ها و وزنها فقط در ابتدا انجام شده و پس از آن کاربران به صورت مستقل به آموزش مدلهای محلی خود ادامه می دهند. این اقدام منجر به کاهش اختلافات ناشی از ناهمگنی داده ها شده و فرآیند همگرایی مدل نهایی سریع تر و با دقت بیشتری انجام می شود [۱۸].

در شکل ۳-۱، نحوه اجرای این روش و مراحل مختلف آن به تصویر کشیده شده است. این تصویر نشان می دهد که چگونه سرور مرکزی ابتدا داده های کمی را آموزش می دهد، وزنهای اولیه را تنظیم میکند و سپس این وزنها و داده ها را به کاربران ارسال می کند تا فرآیند آموزش محلی با یک نقطه شروع مشترک برای همه کاربران آغاز شود.

یکی دیگر از روشهای مطرح شده در زمینه یادگیری فدرال به این صورت است که کاربران بتوانند نتایج آموزش تعدادی داده اشتراکی را با یکدیگر به اشتراک بگذارند و از نتایج دیگر کاربران بر روی این دادههای اشتراکی مطلع شوند. در این روش، کاربران نتایج بهدست آمده از آموزش دادههای مشترک را با هم مبادله میکنند، که این کار منجر به بهبود عملکرد مدلهای محلی و در نهایت مدل سراسری می شود [۱۹].

براساس بررسیهای انجام شده، مثلاً در مجموعه داده ICIFAR-10، اگر حدود ۵ درصد از دادهها به صورت اشتراکی در اختیار کاربران قرار گیرد، دقت مدل تا حدود ۳۰ درصد افزایش خواهد یافت. این افزایش دقت به دلیل همگرایی بهتر مدلها و کاهش تفاوتهای آماری بین دادههای محلی است. به عبارتی دیگر، این روش کمک میکند که مدلها با یکدیگر هماهنگتر شوند و نتایج دقیقتری ارائه دهند.

با این حال، باید توجه داشت که اشتراکگذاری دادهها بین کاربران میتواند مسائل حریم شخصی را به

همراه داشته باشد. به عبارت دیگر، هنگامی که دادههای اشتراکی بین کاربران مبادله می شود، احتمال نقض حریم شخصی کاربران افزایش می یابد. بنابراین، هنگام پیاده سازی این روش، ضروری است که اقدامات لازم برای حفظ حریم شخصی کاربران به طور جدی مد نظر قرار گیرد. این اقدامات می تواند شامل استفاده از تکنیکهای رمزنگاری، ناشناس سازی داده ها، یا روش های دیگر برای محافظت از اطلاعات حساس کاربران باشد [۳].

در نهایت، روش به اشتراکگذاری داده ها بین کاربران، اگرچه می تواند به بهبود دقت و کارایی مدلها کمک کند، اما نیازمند دقت و توجه ویژه ای به مسائل حریم شخصی است. پژوهشگران و توسعه دهندگان باید با در نظر گرفتن این چالشها، راهکارهایی را برای حفظ امنیت و حریم شخصی کاربران در هنگام اجرای این روشها ارائه دهند.

۲-۲-۳ بهبود داده

ابتدا، کاربران تعدادی از دادههای خود را به سمت سرور ارسال میکنند. سرور، با استفاده از دادههای دریافتی، یک مدل شبکه مولد رقابتی ایجاد میکند و این مدل را برای تمامی کاربران ارسال مینماید. کاربران با استفاده از این شبکه مولد رقابتی و با توجه به دادههای خود، تعدادی داده جدید تولید کرده و در مراحل بعدی آموزش از این دادهها نیز استفاده میکنند. به این ترتیب، شبکه مولد رقابتی به کاربران کمک میکند تا دادههای بیشتری برای آموزش مدلهای خود در اختیار داشته باشند و از این دادهها برای بهبود عملکرد مدلهای خود استفاده کنند. در شکل ۳-۲ نحوه عملکرد این روش به تصویر کشیده شده است.

این روش، به دلیل استفاده از تکنیکهای رمزگذاری و رمزگشایی ۴ داده ها، نسبت به روشهای اشتراکگذاری داده ها از نظر حفظ حریم شخصی کاربران بهتر عمل میکند. به این معنی که، به جای ارسال داده های خام کاربران به سرور یا دیگر کاربران، از داده های تولید شده توسط شبکه مولد رقابتی استفاده می شود که احتمال نقض حریم شخصی را کاهش می دهد.

استفاده از تکنیکهای رمزگذاری و رمزگشایی دادهها در این روش، باعث میشود که دادههای حساس کاربران در طول فرآیند آموزش، به صورت امن باقی بمانند. به عبارت دیگر، حتی اگر دادهها در طول انتقال یا در سرور مورد دسترسی غیرمجاز قرار گیرند، به دلیل رمزگذاری، اطلاعات واقعی کاربران فاش نخواهد شد. این ویژگی، امنیت و حریم شخصی کاربران را به طور قابل توجهی افزایش میدهد و از اطلاعات حساس آنان در برابر تهدیدات محافظت میکند [۲۰].

¹Data Enhancement

²Generative Adversarial Network (GAN)

³Encoding

⁴Decoding

شکل ۳-۱: نمایش نحوه به اشتراک گذاری داده [۱۸].

بنابراین، روشهای بهبود داده شده که مبتنی بر رمزگذاری و رمزگشایی دادهها هستند، نه تنها به بهبود عملکرد مدلهای یادگیری کمک میکنند، بلکه از حریم شخصی کاربران نیز حفاظت مینمایند. این ترکیب از امنیت و کارایی، این روشها را به گزینههای مناسبی برای استفاده در سیستمهای یادگیری فدرال تبدیل کرده است.

۳-۲-۳ انتخاب داده

در هنگام انتخاب کاربران برای فرآیند آموزش، میتوان از الگوریتمهایی که بر پایه کیفیت دادهها عمل میکنند، استفاده نمود. به عبارت دیگر، میتوان از الگوریتم حریصانه کوله پشتی برای اولویت بندی کاربران بهره برد، به نحوی که کاربران با دادههای غنی و گسترده تر، اولویت بالاتری جهت انتخاب داشته باشند. این رویکرد به بهبود کیفیت آموزش کمک میکند، زیرا دادههای با کیفیت بالاتر تاثیر مثبتی بر نتایج نهایی مدل خواهند داشت بهبود کیفیت آموزش کمک میکند، زیرا دادههای با کیفیت بالاتر تاثیر مثبتی بر نتایج نهایی مدل خواهند داشت

علاوه بر این، میتوان از روشهای یادگیری عمیق برای تخمین زمان اجرای مدل در سمت کاربران استفاده کرد. این روشها میتوانند زمان مورد نیاز برای اجرای مدل را پیشبینی کنند و بر اساس این پیشبینی، از بین ویژگیهای مختلف جهت آموزش، تنها آنهایی را انتخاب نمایند که تاثیر بیشتری بر خروجی خواهند داشت. به این ترتیب، با بهینهسازی انتخاب ویژگیها، میتوان زمان و منابع محاسباتی را به شکل موثرتری مدیریت کرد. یکی از نکات کلیدی در استفاده از این روشهای انتخاب داده این است که هیچ کدام از آنها تغییری بر روی دادهها و کاربران ایجاد نمیکنند. به عبارت دیگر، این روشها به گونهای طراحی شدهاند که دادههای موجود و وضعیت کاربران بدون تغییر باقی میمانند، اما فرآیند انتخاب و استفاده از دادهها بهینهتر و کارآمدتر میشود. این ویژگی، استفاده از این راهحلها را در برنامههای مختلف بسیار کاربردی و موثر میسازد [۲۲].

شكل ٣-٢: استفاده از شبكه مولد رقابتي جهت توليد داده [٢٠].

در نتیجه، استفاده از الگوریتمهای مبتنی بر کیفیت دادهها و روشهای یادگیری عمیق برای تخمین زمان اجرا، میتواند به طور قابل توجهی فرآیند آموزش در سیستمهای یادگیری فدرال را بهبود بخشد. این روشها نه تنها کیفیت دادههای مورد استفاده را افزایش میدهند، بلکه با بهینهسازی منابع محاسباتی و زمان اجرا، کارایی سیستم را نیز بهبود می بخشند. این ترکیب از بهینهسازی دادهها و مدیریت منابع، به ویژه در محیطهای با منابع محدود، اهمیت ویژهای دارد و میتواند به نتایج بهتری در آموزش مدلها منجر شود.

۳-۳ نگرش برپایه مدل

۳-۳-۱ تجمیع و بهروزرسانی مدل۱

هنگام اجرای الگوریتم در مراحل میانی، میتوان با استفاده از ساختار شبکههای عصبی عمیق موجود، تفاوت گرههای شبکه بین کاربران مختلف را بررسی نمود. این بررسی به ما امکان میدهد تا ساختار مدل اصلی را بر اساس تفاوتها و ویژگیهای مختلف کاربران، بهبود بخشیم و در نتیجه مدل کارآمدتری ایجاد کنیم. این فرآیند میتواند به بهینه سازی عملکرد مدل و افزایش دقت آن در مراحل بعدی کمک کند [۲۳].

روش دیگری برای بهبود عملکرد یادگیری فدرال این است که هم در سمت سرور و هم در سمت کاربران چندین مدل شبکه عصبی قرار داده شود. این شبکه ها به صورت جداگانه آموزش داده شده و بهروزرسانی می شوند. پس از چند مرحله آموزش، می توان با استفاده از الگوریتم های تطابق بهترین، شبکه ها را با یکدیگر ترکیب کرد. این رویکرد به بهبود عملکرد کلی مدل کمک می کند و باعث می شود تا مدل نهایی از ویژگی ها و مزایای چندین

¹Model Update and Aggregation

شبکه عصبی بهرهمند شود [۲۴]. در شکل ۳-۳ نحوه عملکرد این روش به تصویر کشیده شده است.

همچنین، مکانیزم یادگیری فدرال نیمه_ناهمزمان نیز یکی دیگر از روشهای موثر در این حوزه است. در این روش، مدلهای کاربران به ترتیبی که به سرور می رسند به روز رسانی می شوند. این رویکرد به خوبی با کاربران کند که ممکن است در گردشهای مختلف به سرور بپیوندند، سازگار است. با به روز رسانی و ترکیب مدلها در مراحل مختلف، این مکانیزم به خوبی می تواند توازن را برای داده های ناهمگن برقرار کند و عملکرد مدل را بهینه سازد [۲۵].

در نهایت، با استفاده از این رویکردها و الگوریتمها میتوان به طور موثرتری با چالشهای موجود در یادگیری فدرال مقابله کرد و مدلهایی با دقت و کارایی بالاتر ایجاد نمود. این روشها نه تنها به بهبود ساختار مدلها کمک میکنند، بلکه باعث میشوند تا فرآیند آموزش بهینهتر و سازگارتر با تنوع و ناهمگنی دادهها انجام شود.

۳-۳-۲ بهینهسازی تطبیقی۳

الگوریتم پیشبینی میزانکار به گونهای طراحی شده است که به صورت خودکار اطلاعات جامعی از سابقه آموزش هر کاربر را جمعآوری میکند. این اطلاعات شامل عملکرد کاربر در مراحل قبلی آموزش است. سپس بر اساس این سوابق، میزان پیچیدگی الگوریتم برای مرحله بعدی آموزش تعیین میشود تا برای کاربر مربوطه مناسب باشد . این رویکرد به بهینهسازی فرآیند آموزش کمک میکند و موجب میشود تا الگوریتمها به شکل موثرتری با تواناییهای هر کاربر هماهنگ شوند [۲۶].

یکی از روشهای اولیه در بهینهسازی تطبیقی، استفاده از روش کاهش نرخ یادگیری است. در این روش، نرخ یادگیری برای هر کاربر به طور جداگانه و بر اساس عملکرد گذشته وی تعیین میشود. این به معنای آن است که کاربران با عملکرد بهتر ممکن است نرخ یادگیری بالاتری داشته باشند، در حالی که برای کاربرانی که با مشکلاتی مواجه بودهاند، این نرخ کاهش مییابد تا فرآیند یادگیری بهبود یابد [۲۷].

در طول سالهای اخیر، بهینهسازی تطبیقی نشان داده است که میتواند تاثیر قابل توجهی بر بهبود عملکرد الگوریتمها داشته باشد. به همین دلیل، محققان به سمت توسعه روشهایی رفتهاند که امکان تغییر و تطبیق پارامترهای الگوریتم را در طول زمان فراهم کنند. این رویکرد باعث میشود تا هر کاربر بتواند در مراحل مختلف آموزش، پارامترهای مربوط به الگوریتم را متناسب با نیازها و شرایط خود تنظیم کند. این انعطاف پذیری به الگوریتمها کمک میکند تا با گذشت زمان کارایی بیشتری داشته باشند و به طور خاص تر با شرایط و نیازهای کاربران سازگار شوند.

¹Semi-Asynchronous

²Stragglers

³Adaptive Optimization

به طور کلی، استفاده از الگوریتمهای پیشبینی و بهینهسازی تطبیقی میتواند به شکل چشمگیری کیفیت آموزش و کارایی سیستمهای یادگیری را بهبود بخشد. این روشها با فراهم کردن امکان تنظیم پارامترهای آموزشی بر اساس سوابق و عملکرد کاربران، موجب میشوند تا فرآیند یادگیری به شکل دقیق تر و موثر تری انجام شود. در نتیجه، کاربران میتوانند از تجربیات گذشته خود بهره ببرند و با شرایط بهتر و مناسبتری به یادگیری ادامه دهند.

۳-۳-۳ بهینه سازی منظم

از مهمترین و پرکاربردترین روشهای موجود جهت کنترل دادههای غیرمستقل و غیریکنواخت، رویکردهای بهینهسازی منظم هستند. این رویکردها با هدف بهبود فرآیند یادگیری و کاهش نوسانات ناشی از تفاوت در توزیع دادهها به کار گرفته میشوند. به عنوان مثال، یکی از روشهای متداول در این زمینه، در نظر گرفتن نزدیک ترین همسایه است که طی آن تابع بهینهسازی محلی برای هر کاربر بهروزرسانی میشود تا از نوسانات زیاد جلوگیری کند و هماهنگی بیشتری بین دادههای مختلف کاربران ایجاد شود [۱۷].

یکی دیگر از روشهای معروف در این زمینه، مکانیزم استاد_دانشجو است. در این روش، یک مدل به عنوان استاد و مدلهای دیگر به عنوان دانشجو عمل میکنند. گرادیانها برای هر کاربر توسط یک جمله اضافه شده به نام جمله منظمسازی آتنظیم میشود. این جمله منظمسازی به منظور کاهش خطاها و بهبود دقت مدلها افزوده میشود و از بیش برازش جلوگیری میکند [۲۸].

رویکردهای بهینهسازی منظم، همانطور که در حوزههای مختلف یادگیری ماشین و یادگیری عمیق توانستهاند کارایی خود را به اثبات برسانند، در یادگیری فدرال نیز عملکرد بسیار خوبی دارند. این رویکردها با تنظیم مدلها به گونهای که نوسانات ناشی از دادههای مختلف را کاهش دهند، به بهبود عملکرد کلی سیستم کمک میکنند. همچنین، با جلوگیری از بیشبرازش، مدلها را به سمت تعمیم بهتر هدایت میکنند، که این امر در محیطهایی با دادههای غیرمستقل و غیریکنواخت بسیار حیاتی است.

در مجموع، استفاده از روشهای بهینهسازی منظم در یادگیری فدرال نه تنها باعث بهبود دقت مدلها میشود، بلکه موجب میگردد تا فرآیند یادگیری با پایداری و کارایی بیشتری انجام شود. این رویکردها به دلیل توانایی شان در کنترل نوسانات و کاهش خطاها، از ابزارهای اساسی در یادگیری فدرال به شمار میآیند و به توسعه مدلهای دقیق و قابل اعتماد کمک میکنند.

¹Teacher-Student

²Regularization Term

³Overfitting

شکل ۳-۳: چارچوب یک سیستم یادگیری فدرال چندمحلی و چندمرکزی برای کشف ناهنجاریها [۲۴].

۳-۳ نگرش برپایه چهارچوب ۲-۳ خوشه بندی مشابهت

خوشه بندی یکی از روشهای بسیار پرکاربرد و مهم در حوزه یادگیری ماشین است که ایدههای آن می توانند در یادگیری فدرال نیز مورد استفاده قرار گیرند. در این روش، هنگامی که کاربران مدلهای خود را آموزش داده و به سرور ارسال می کنند، سرور بر اساس مدلهای دریافتی شباهتهای آنها را بررسی کرده و کاربرانی که مدلهای مشابه دارند را در یک خوشه قرار می دهد. این فرایند به سرور امکان می دهد تا در مراحل بعدی، مدل یکسانی را برای اعضای هر خوشه ارسال کند. این رویکرد باعث می شود که مدلهای آموزش دیده شده توسط کاربران با دادههای مشابه، به طور همزمان و هماهنگ بهبود یابند و از همگرایی بهتری برخوردار شوند [۲۹].

به طور معمول، پس از چندین دوره آموزشی، فرآیند خوشهبندی مجدداً تکرار میشود تا از بهروزرسانیهای جدید و تغییرات احتمالی در دادهها و مدلها بهرهبرداری شود. در شکل ۳-۴، حالت کلی خوشهبندی شباهت در سیستمهای فدرال به تصویر کشیده شده است.

با وجود تمام مزایایی که روش خوشهبندی مشابهت به همراه دارد، یکی از مهمترین مشکلات آن هزینه بالای ارتباطات است. در این روش، نیاز است که ساختار خوشهبندی در مراحل مختلف ارسال و دریافت شود، که این فرایند می تواند هزینه زیادی را بر شبکه اعمال کند. به خصوص در محیطهایی با تعداد زیاد کاربران و دادههای بزرگ، این هزینهها به طور قابل توجهی افزایش می یابد و می تواند عملکرد کلی سیستم را تحت تأثیر قرار دهد. بنابراین، در حالی که خوشهبندی شباهت می تواند کارایی و دقت یادگیری فدرال را بهبود بخشد، باید به دقت هزینههای ارتباطی آن نیز مورد ارزیابی قرار گیرد و در صورت امکان، بهینهسازیهای لازم انجام شود تا این هزینهها کاهش یابند. به کارگیری روشهای بهینهسازی ارتباطات و فشردهسازی دادهها می تواند در این زمینه

¹Similarity Clustering

مفید باشد و به حفظ تعادل بین کارایی و هزینه ها کمک کند.

۲-۴-۳ دانش تقطیرا

به طور کلی، در روشهای دانش تقطیر، هدف اصلی ساده سازی مدلهای پیچیده و ارائه مدلهایی ساده اما کارآمد است. یکی از الگوریتم هم در این زمینه TDS-FL است. این الگوریتم با استفاده از مجموعه داده های بدون برچسب، به جای ارسال پارامترهای مدل، تنها خروجی مدل محلی را به اشتراک می گذارد. این روش به خصوص برای داده های غیرمستقل و غیریکنواخت بسیار مؤثر عمل می کند و نتایج مطلوبی به همراه دارد.

یکی از مهمترین مزایای استفاده از دانش تقطیر، کاهش چشمگیر سربار شبکه است. به دلیل اینکه در این روش به جای ارسال پارامترهای مدلهای محلی، فقط خروجی نهایی مدلها ارسال می شود، حجم دادههای ارسالی به طور قابل توجهی کاهش می یابد. این کاهش حجم دادهها نه تنها هزینههای ارتباطی را پایین می آورد بلکه سرعت پردازش و بهروزرسانی مدلها را نیز افزایش می دهد. به این ترتیب، بهرهوری سیستم بهبود یافته و توان محاسباتی به نحو بهتری مدیریت می شود.

در روش DS-FL، ابتدا هر کاربر محلی با استفاده از دادههای خود، مدلی را آموزش می دهد. سپس به جای ارسال پارامترهای مدل به سرور مرکزی، تنها خروجی مدل روی دادههای بدون برچسب به اشتراک گذاشته می شود. سرور مرکزی با تجمیع این خروجی ها، یک مدل جهانی به روز شده را ایجاد می کند و آن را برای کاربران ارسال می کند. این فرایند تکرار می شود تا مدل جهانی به بهینه ترین حالت ممکن برسد [۳۰].

به کارگیری دانش تقطیر در یادگیری فدرال نه تنها به بهبود کارایی شبکه کمک میکند، بلکه امنیت و حریم خصوصی داده ها را نیز افزایش میدهد. چون خروجی مدلها اغلب اطلاعات حساس کمتری نسبت به پارامترهای مدل در خود دارند، احتمال افشای اطلاعات شخصی کاربران کاهش مییابد. این ویژگی بهخصوص در محیطهایی که حفظ حریم خصوصی کاربران اولویت بالایی دارد، از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

به طور خلاصه، روشهای دانش تقطیر مانند DS-FL با هدف ساده سازی مدلهای پیچیده و کاهش هزینههای ارتباطی، به بهبود کارایی و امنیت در سیستمهای یادگیری فدرال کمک میکنند. این روشها با ارسال خروجیهای مدل به جای پارامترها، سربار شبکه را کاهش داده و به تطبیق بهتر مدلها با داده های غیرمستقل و غیریکنواخت کمک میکنند.

¹Knowledge Distillation

²Distillation-base Semi-supervised Federated Learning

شكل ٣-٣: روش خوشهبندي مشابهت [٢٩].

۳-۴-۳ لايههاي شخصي سازي ۱

روش لایههای شخصی سازی شده به این شکل عمل می کنند که در ابتدا کاربران بر اساس معیارهایی مانند کارایی آموزش و سرعت اجرا به گروههای مختلفی تقسیم می شوند. سپس، این کاربران بر اساس معیارهای تعیین شده به صورت لایه ای مرتب می شوند. به این ترتیب، سرور هنگامی که مدل را به روزرسانی می کند و قصد دارد آن را در مرحله بعد به سمت کاربران ارسال نماید، سعی می کند کاربرانی را که در یک لایه مشترک حضور دارند انتخاب کند. این انتخاب به سرور امکان می دهد تا گردش به روزرسانی ها را با سرعت و کارایی هماهنگ تری به پایان برساند و عملکرد به تری از سیستم بگیرد [۳۱].

یکی از نکات کلیدی در اجرای این روش، تعیین میزان حد و آستانهای است که بر اساس آن، کاربران به لایههای مختلف تقسیم میشوند. این تقسیم بندی باید به گونهای باشد که خروجی مدل بهینه باشد و کارایی سیستم حفظ شود. تعیین این حد و آستانهها میتواند چالش برانگیز باشد و نیاز به سعی و خطا دارد تا بهترین ترکیب ممکن به دست آید.

به طور کلی، روش لایه های شخصی سازی شده با تقسیم بندی کاربران و مرتب سازی آن ها در لایه های مختلف، امکان بهبود هما هنگی و کارایی در گردش به روزرسانی ها را فراهم می کند. این رویکرد نه تنها باعث می شود که کاربران با سرعت مشابه در یک لایه قرار گیرند، بلکه به سرور کمک می کند تا با کاهش ناهما هنگی ها، به روزرسانی مدل ها را با کارایی بیشتری انجام دهد. انتخاب صحیح معیارهای تقسیم بندی و آستانه ها در این روش، از اهمیت بالایی برخوردار است و نیازمند تحلیل و ارزیابی دقیق است تا بهترین نتایج ممکن به دست آمد.

¹Personalization Layers

۵-۳ نگرش برپایه الگوریتم۱-۵-۳ فرایادگیری

مدل ابتدایی فرایادگیری پیادهشده بر بستر یادگیری فدرال، در واقع از همان الگوریتم FedAvg بهره میبرد و با ترکیب آن با روش فرایادگیری، تلاش دارد تا فرایند آموزش را بهینهسازی کرده و پارامترهای مناسبتری را به دست آورد [۳۲]. الگوریتم اولیه_دوگانه (FedPD)، یکی از الگوریتمهای کارا با استفاده از فرایادگیری است که حتی برای توابع غیرمحدب نیز مقاوم بوده و علاوه بر دستیابی به همگرایی مناسب، از نظر کاهش ارتباطات نیز بسیار کارآمد عمل میکند [۳۳].

روشهای فرایادگیری به دلیل توانایی شان در هماهنگی سریع با داده های جدید و تغییر پارامترهای مربوطه، مورد توجه قرار گرفته اند. این روشها می توانند به سرعت با شرایط جدید سازگار شوند و پارامترهای مدل را بهبود بخشند. با این حال، یکی از چالشهای اصلی این روشها مربوط به کاربران کند است. این کاربران ممکن است به دلیل محدودیت های سخت افزاری یا مشکلات ارتباطی، نتوانند بهروزرسانی های سریع و هماهنگ را انجام دهند و این موضوع می تواند باعث اختلال در عملکرد مدل شود.

به طور کلی، مدلهای فرایادگیری در بستر یادگیری فدرال با ترکیب روشهای مختلف و بهره گیری از الگوریتمهای بهینهسازی مانند FedAvg و FedAPD، سعی دارند تا با بهبود فرآیندهای آموزش و کاهش هزینههای ارتباطی، به نتایج بهتری دست یابند. این روشها با وجود چالشهایی که ممکن است در پیادهسازی و هماهنگی با کاربران کند داشته باشند، به دلیل قابلیتهایشان در بهینهسازی و هماهنگی سریع با دادههای جدید، پتانسیل بالایی برای بهبود عملکرد سیستمهای یادگیری فدرال دارند.

۲-۵-۳ یادگیری چندوظیفهای

یادگیری چندوظیفهای به این معناست که هر یک از کاربران شرکتکننده در فرآیند یادگیری فدرال، به دنبال یادگیری وظایف مختلفی هستند و تلاش می شود که در این مسیر، حریم شخصی کاربران به طور قابل توجهی حفظ شود. در یادگیری فدرال چندوظیفهای، کاربران بر اساس داده های محلی خود، مدل را آموزش می دهند و نتایج آن را به سمت سرور مرکزی ارسال می کنند. سپس سرور، با تحلیل پارامترهای ارسال شده، روابط معناداری میان این مدلها پیدا کرده و مدل به روز شده را دوباره به سمت کاربران بازمی گرداند [۳۴].

به عبارت دیگر، در این روش، هر کاربر ابتدا مدل را با استفاده از دادههای محلی خود آموزش میدهد. این فرآیند موجب میشود که دادههای شخصی کاربران از دستگاههای آنان خارج نشود و فقط نتایج به دست آمده از مدلهای محلی به سرور ارسال شود. سرور مرکزی با جمعآوری این نتایج، به دنبال یافتن الگوها و روابطی است

¹Primal-Dual

که بتواند مدل کلی را بهبود بخشد. این مدل بهبود یافته سپس به کاربران ارسال می شود تا مجدداً با دادههای محلی آنان آموزش داده شود.

در شکل ۳-۵، نمای کلی از نحوه عملکرد یادگیری چندوظیفهای در سیستمهای فدرال به نمایش گذاشته شده است. این شکل به خوبی نشان میدهد که چگونه هر کاربر با استفاده از دادههای محلی خود مدل را آموزش داده و نتایج را به سرور ارسال میکند و سرور با تحلیل این نتایج، مدل بهبود یافته را به کاربران بازمی گرداند.

به طور کلی، یادگیری چندوظیفهای فدرال، به دلیل تواناییاش در تطبیق با دادههای متنوع و محافظت از حریم خصوصی کاربران، یک رویکرد بسیار مؤثر و کارآمد در زمینه یادگیری فدرال محسوب میشود.

۳-۵-۳ یادگیری مادامالعمرا

رویکرد اصلی یادگیری مادام العمر به این صورت است که تلاش میکند در هر مرحله از الگوریتم، کاربرانی که برای اجرا انتخاب می شوند را به خاطر بسپارد. همان طور که پیش تر مطرح شد، در یادگیری فدرال ممکن است در هر مرحله تعداد کمی از کاربران انتخاب شوند. این مسئله باعث می شود که وزنها و مدلهایی که برای کاربران جدید ارسال می شوند، لزوماً کارایی لازم را نداشته باشند. الگوریتم یادگیری مادام العمر تلاش دارد تا کاربران را به خاطر بسپارد و مدلهای متناسب با هر کدام را ایجاد و به سمت آنها ارسال کند [۳۵].

این رویکرد به این صورت عمل میکند که در هر مرحله از یادگیری، سوابق کاربران انتخاب شده را ذخیره میکند و از این سوابق برای بهبود و تطبیق مدلهای آینده استفاده میکند. به این ترتیب، زمانی که کاربر جدیدی

شكل ٣-٥: يادگيري فدرال چندوظيفهاي [٣].

¹Life-Long Learning

وارد فرآیند یادگیری می شود، الگوریتم می تواند از اطلاعات ذخیره شده قبلی استفاده کند و مدل بهتری را برای او ارسال کند. این روش باعث می شود که مدلها به مرور زمان بهینه تر شده و عملکرد بهتری داشته باشند.

یکی از نکات مهم در یادگیری مادام العمر، حفظ و به خاطر سپاری کاربران است. در زمینه یادگیری فدرال، این کار به دلیل تعداد بسیار زیاد کاربران ممکن است چالش برانگیز باشد. یادگیری فدرال به طور معمول با تعداد زیادی از کاربران سروکار دارد و حفظ سوابق همه این کاربران به طور همزمان می تواند منابع زیادی را مصرف کند و پیچیدگی های فنی زیادی را به همراه داشته باشد.

در نتیجه، یادگیری مادام العمر با ذخیره و استفاده از اطلاعات کاربران در طول زمان، میتواند به طور مؤثری به مدیریت چالشهای مربوط به دادههای غیرمستقل و غیریکنواخت در یادگیری فدرال کمک کند و همچنین به حفظ و بهبود کارایی مدلهای یادگیری فدرال کمک نماید.

فصل چهارم تعویض مدلهای شبکه عصبی بین کاربران

4-1 مقدمه

در فصل پیشین، روشهای متعددی برای حل مشکل دادههای non-IID مورد بررسی قرار گرفتند. در این فصل، رویکرد جامعی برای مقابله با این چالش، یعنی تبادل مدلهای شبکه عصبی میان کاربران نهایی، بررسی می شود که محور اصلی این پایاننامه را تشکیل می دهد. به منظور درک بهتر، ابتدا یک مثال از دادههای non-IID مطرح خواهد شد.

فرض کنید هدف، آموزش مدلی برای تشخیص اشیا مانند علائم ترافیکی و علائم فروشگاهی است. اگر وسایل نقلیه به ترتیب در بزرگراه و مرکز شهر حرکت کنند، دادههای ویدیویی آنها توزیعهای متفاوتی از این علائم خواهند داشت. به این معنا که دادههای آموزشی جمعآوری شده از بزرگراه ممکن است کمتر شامل علائم فروشگاهی باشند، در حالی که دادههای جمعآوری شده از مرکز شهر حاوی تعداد بیشتری از هر دو نوع علائم خواهند بود. این تفاوت در توزیع دادهها در دستگاههای نهایی میتواند باعث ایجاد مشکل انحراف وزنها شود. برای حل این مسئله، عملیات تعویض مدلهای شبکه عصبی بین کاربران نهایی پیشنهاد میشود. این رویکرد، مدلها را بین دستگاههای نهایی جابجا میکند تا تنوع دادهها در دستگاههای مختلف کاهش یابد. این عملیات بدون نیاز به هزینههای محاسباتی و ارتباطی اضافی، به بهبود عملکرد مدل در مواجهه با دادههای non-IID کمک

مىكند.

در این فصل ابتدا ...

۲-۴ روش تعویض فدرال۱

در این روش، یک عملیات جدید به نام تعویض فدرال یا FedSwap پیشنهاد شده است که جایگزین برخی از دورههای FedAvg در سرور می شود. این عملیات با هدف بهبود فرآیند یادگیری فدرال و کاهش تاثیرات منفی دادههای FedAvg در سرور می شده است. اصل اساسی FedSwap این است که به جای اجرای FedAvg در هر تکرار، به دستگاههای نهایی اجازه می دهد تا مدلهای محلی خود را در سرور با یکدیگر تبادل کنند [۳۶].

در روش اصلی یادگیری فدرال، در هر تکرار یک مدل جهانی جدید از ترکیب مدلهای هر دستگاه نهایی به دست میآید. همانطور که در شکل ۴-۱ نشان داده شده است، به جای اجرای FedAvg در هر تکرار، سرور میتواند به عنوان یک گزینه دیگر، مدلها را بین دستگاههای نهایی تعویض کند. در این روش، به جای اینکه در هر تکرار فرآیند FedAvg انجام شود، دستگاههای نهایی اجازه دارند مدلهای محلی خود را در سرور با یکدیگر مبادله کنند.

برای حفظ عدالت در این فرآیند، از یک استراتژی چرخشی استفاده می شود. در این استراتژی، به طور منظم و به ترتیب، دو دستگاه نهایی به یکدیگر اجازه می دهند که مدلهای خود را تبادل کنند. این کار باعث می شود

شكل ۴-1: روش تعويض فدرال [۳۶].

1

¹Federated Swapping

که همه دستگاههای نهایی به طور مساوی در فرآیند تبادل مدلها شرکت کنند و هیچ دستگاهی از مزایای این تبادل محروم نماند.

علاوه بر این، انتظار می رود که این عملیات تعویض مدل بین دستگاههای نهایی، به هر مدل دید گسترده تری از کل مجموعه داده ها بدهد. به عبارت دیگر، هر مدل محلی با تبادل مدل با دیگر دستگاهها، می تواند اطلاعات بیشتری از داده های مختلف دریافت کند. این امر به کاهش انحراف وزن ها کمک می کند، زیرا مدل ها با داده های متنوع تری آموزش می بینند و به تدریج به یک مدل جامع تر و دقیق تر نزدیک می شوند.

به طور خلاصه، عملیات FedSwap با تبادل مدلهای محلی بین دستگاههای نهایی، نه تنها به بهبود دقت و عملکرد مدلها کمک میکند، بلکه مشکلات ناشی از دادههای non-IID را نیز کاهش میدهد. این روش به عنوان یک رویکرد موثر در یادگیری فدرال میتواند باعث بهبود قابل توجهی در نتایج نهایی شود [۳۶].

جزئیات عملیات FedSwap در الگوریتم 4-1 ارائه شده است. همچنین در جدول 4-1 نمادهای مختص این الگوریتم به نمایش در آمده است. در این الگوریتم، w_t^k به عنوان وزن مدل در دستگاه نهایی k پس از گام t تنظیم میشود. در ابتدا، دستگاههای نهایی چندین بهروزرسانی محلی انجام می دهند تا مدلهای خود را بهبود بخشند. پس از هر h_1 بهروزرسانی محلی، سرور وارد عمل شده و عملیات FedSwap را اجرا می کند. در این مرحله، مدلهای محلی بین دستگاههای نهایی تبادل می شوند تا هر دستگاه بتواند از مدلهای متنوعتری برای آموزش استفاده کند.

این تبادل مدلها به کاهش تنوع دادهها بین دستگاههای مختلف کمک میکند و باعث می شود که مدلها با دادههای مختلف کمک میکند و باعث می شود که مدلها با دادههای مختلفی آموزش ببینند. پس از انجام h_2 عملیات FedAvg، سرور وارد عمل شده و عملیات FedAvg را اجرا میکند. در این مرحله، سرور مدلهای محلی را تجمیع میکند تا یک مدل مشترک ایجاد شود که از دادههای تمام دستگاهها بهرهمند است.

برای تعیین مقادیر h_1 و h_2 ابتدا آزمایشهای مختلفی انجام شده و بر اساس نتایج به دست آمده، بهینهترین مقادیر انتخاب شدهاند. در این آزمایشها، چند نکته مهم مشاهده شده است. ابتدا، مقدار h_1 به عملکرد بهروزرسانی مدل محلی در دستگاههای نهایی وابسته است. از آنجایی که وظیفه یادگیری معمولاً یک وظیفه عمومی مثل طبقهبندی است، مقدار h_1 بر اساس مقدار گام تعریفشده در روش میانگینگیری فدرال سنتی تنظیم می شود [۳۶].

علاوه بر این، مقدار h_2 نقش مهمی در توازن بین سربار ارتباطی و همگرایی مدل ایفا میکند. با افزایش مقدار h_2 ، تعداد دفعات تعویض فدرال بین دستگاههای نهایی بیشتر خواهد شد. این امر میتواند با کاهش تعداد دفعات ادغام فدرال، پهنای باند ارتباطی بیشتری را صرفهجویی کند. با این حال، این امر ممکن است باعث

الگوريتم ۴-1: تعويض فدرال (FedSwap) [۳۶]

```
1 Initialize all clients model with weight w_0;
2 for t = 1, 2, ..., T do
        for each client k = 1, 2, \dots, K in parallel do
         w_t^k = w_{t-1}^k - \eta \nabla F(w_{t-1}^k);
 5
        if t|h_1=0 and t|h_1h_2\neq 0 then
 6
             for each client k = 1, 2, \dots, K do
 7
              w_t^k \leftarrow \text{FedSwap}(k, \{w_t^k\}_{k \in K});
 8
             end
 9
10
        end
        if t|h_1h_2 = 0 then
11
             w_t \leftarrow \text{FedAvg}(\{w_t^k\}_{k \in K});
12
             for each client k = 1, 2, ..., K in parallel do
13
              w_t^k \leftarrow w_t;
14
15
             end
16
        end
17 end
18 Function FedSwap (k, \{w_t^k\}_{k \in K}):
        r represent a random client in K;
19
20
         w_t \leftarrow w_t^r;
21
        w_t^r \leftarrow w_t^k;
        return w_t;
22
23 end
24 Function FedAvg(\{w_t^k\}_{k\in K}):
        w_t \leftarrow \sum_{k=1}^K \frac{n_k}{n} w_t^k;
26
        return w_t;
27 end
```

جدول ۴-۱: نمادهای مختص الگوریتم FedSwap

توضيحات	متغير
تعداد گامها بین هر FedSwap	h_1
تعداد FedSwap بين هر FedAvg	h_2

 h_2 افزایش احتمال انحراف وزنها و کاهش دقت همگرایی مدل جهانی شود. به عبارت دیگر، هرچه مقدار h_2 بزرگتر باشد، تعداد دفعاتی که مدلها بین دستگاههای نهایی تعویض می شوند بیشتر است و این ممکن است به بهبود عملکرد مدلها در مواجهه با دادههای non-IID کمک کند، اما ریسک انحراف وزنها نیز بیشتر خواهد شد.

از سوی دیگر، اگر مقدار h_2 کوچکتر باشد، فراوانی تعویض فدرال بین دستگاههای نهایی کاهش می یابد. این امر منجر به افزایش سربارهای ارتباطی می شود زیرا نیاز به ادغام مکرر مدل جهانی خواهد بود. بنابراین، مقدار h_2 باید به گونهای تنظیم شود که توازن مناسبی بین کاهش سربار ارتباطی و حفظ دقت مدل ایجاد کند. در مجموع، روش FedSwap با تعویض مدلهای محلی بین دستگاههای نهایی بدون نیاز به هزینههای محاسباتی و ارتباطی اضافی، می تواند به بهبود عملکرد مدلها در مواجهه با دادههای non-IID کمک کند

.[48].

۳-۴ نحوه جابجایی مدلها ۳-۴ جابجایی تصادفی

در الگوریتم FedSwap، مدلها بین دستگاههای نهایی جابجا میشوند. انتخاب دستگاههای نهایی جهت جابجایی به صورت کاملاً تصادفی انجام میگیرد، به این معنا که هنگامی که دو دستگاه میخواهند مدلهای خود را جابجا کنند، فرآیند انتخاب این دو دستگاه به صورت کاملاً تصادفی انجام میشود. این تصادفی بودن انتخاب دستگاهها باعث میشود که هیچ الگوی ثابتی در جابجایی مدلها وجود نداشته باشد و هر بار ترکیب جدیدی از دستگاهها در فرآیند تبادل مدل شرکت کنند.

یکی از ویژگیهای مهم الگوریتم FedSwap این است که تمام دستگاههای نهایی به صورت مساوی و عادلانه در این فرآیند جابجایی شرکت میکنند. به عبارت دیگر، همه دستگاهها بدون استثنا در فرآیند جابجایی قرار میگیرند، اما انتخاب دستگاهها برای جابجایی به صورت تصادفی صورت میپذیرد. این روش باعث میشود که تمامی دستگاهها فرصت مساوی برای تبادل مدلها و بهبود دقت و عملکرد خود داشته باشند.

با استفاده از این رویکرد، الگوریتم FedSwap قادر است به بهبود عملکرد مدلهای محلی کمک کند، زیرا تبادل تصادفی مدلها بین دستگاهها باعث می شود که هر دستگاه به دادهها و اطلاعات بیشتری دسترسی پیدا کند. این امر به کاهش انحراف وزنها و بهبود همگرایی مدل جهانی کمک میکند.

۲-۳-۴ جابجایی بر اساس میزان مشابهت مدلها

در این پژوهش، هدف اصلی انتخاب دستگاههای نهایی بر اساس میزان شباهت مدلهای شبکه عصبی و جابجایی آنها با یکدیگر است. برای این منظور، باید به طور کامل با ساختار شبکه عصبی آشنا بوده و مدلهای مختلف را با یکدیگر مقایسه کرد. این مقایسه به ما کمک میکند تا میزان شباهت و تفاوت بین مدلهای شبکه عصبی دستگاههای نهایی را ارزیابی کنیم.

بعد از بررسی و تعیین میزان شباهت مدلها، باید تصمیم گرفت که کدام یک از آنها را با یکدیگر جابجا کنیم. بهترین انتخاب برای جابجایی، مدلی است که کمترین شباهت را با مدل شبکه عصبی دستگاه فعلی دارد. دلیل این انتخاب این است که اگر مدل دستگاه فعلی با مدل دستگاه مقصد شباهت زیادی داشته باشد، جابجایی آنها مؤثر نخواهد بود. این شباهت بالا به این معناست که این دو دستگاه نهایی دادههای مشابهی داشته و در طول زمان آموزشهای مشابهی دیدهاند، بنابراین جابجایی مدلها تأثیر قابل توجهی بر بهبود یادگیری نخواهد داشت.

بنابراین، انتخاب مدلهایی با کمترین شباهت بین دستگاههای نهایی میتواند به بهبود فرآیند یادگیری کمک کند. این فرض بر این اساس است که دستگاههایی با مدلهای متفاوت احتمالاً دادههایی با ساختارهای متفاوت دارند. جابجایی مدلها بین این دستگاهها، مدلها را با دادههای جدیدی روبهرو میکند که میتواند به یادگیری بهتر و متنوعتر کمک کند. در نتیجه، مدل سراسری سریعتر به سمت مسیر بهینه همگرا میشود و دقت و کارایی آن افزایش مییابد.

این روش نه تنها تنوع داده ها را در فرآیند یادگیری افزایش می دهد، بلکه به کاهش انحراف وزنها نیز کمک میکند. با داشتن دید گسترده تری از داده ها و تجربیات مختلف، مدلها می توانند بهتر و جامعتر آموزش ببینند. این امر در نهایت منجر به بهبود عملکرد کلی مدل در شرایط واقعی می شود و کمک میکند که مدلهای یادگیری فدرال بتوانند با چالش های داده های non-IID به نحو بهتری مقابله کنند.

۳-۳-۴ بار محاسباتی جهت بررسی مشابهت

در این روش، ابتدا تمام مدلهای شبکه عصبی از دستگاههای نهایی به سمت سرور ارسال میشوند. سپس سرور بر اساس معیارهای مشخصی، شباهت بین این مدلها را بررسی و اقدام به جابجایی آنها میکند. در این فرآیند، تمامی محاسبات پردازشی در سرور انجام میشود.

افزایش بار کاری در سرور از نظر محاسباتی مشکلی ایجاد نمیکند زیرا سرور به طور خاص برای انجام چنین عملیاتهایی طراحی شده است. در یادگیری فدرال، فرض بر این است که دستگاههای نهایی دارای سخت افزار ضعیف و منابع محدود هستند، بنابراین بار محاسباتی سنگین بر عهده آنها گذاشته نمی شود. در این روش نیز تمامی پردازشهای سنگین بر روی سرور انجام می شود که از قدرت پردازشی بالایی برخوردار است و می تواند به راحتی این عملیات را مدیریت کند.

سرورهای مرکزی معمولاً دارای منابع پردازشی قوی، حافظه زیاد و قابلیتهای پیشرفته برای انجام محاسبات پیچیده هستند. این ویژگیها به سرور اجازه میدهد تا بدون هیچ مشکلی عملیاتهایی مانند تعویض مدلها و تجمیع نتایج را انجام دهد. این امر به خصوص در مورد یادگیری فدرال بسیار حیاتی است زیرا بار محاسباتی سنگین نباید بر دستگاههای نهایی با سختافزار ضعیف تحمیل شود.

با انجام عملیات بر روی سرور، دستگاههای نهایی تنها به تبادل دادههای لازم و اجرای بهروزرسانیهای محلی سبک میپردازند. این رویکرد باعث خواهد شد که فرآیند یادگیری بهینه تری ایجاد شود و مدلها به طور موثر و کارآمدتری آموزش ببینند. در نتیجه، مشکلات محاسباتی به حداقل میرسد و عملکرد کلی سیستم بهبود خواهد یافت.

این روش نه تنها به حفظ منابع محدود دستگاههای نهایی کمک میکند، بلکه بهرهوری بالاتری نیز از قدرت

پردازشی سرور به دست می آید. به این ترتیب، می توان اطمینان داشت که عملیاتهای پیچیده و محاسبات سنگین به درستی و با سرعت مناسب انجام می شوند، بدون اینکه فشار اضافی بر دستگاههای نهایی وارد شود. به این ترتیب، این روش می تواند به طور موثری در محیطهای مختلف با دستگاههای متنوع و منابع محدود پیاده سازی شود و نتایج قابل اعتمادی ارائه دهد.

۴-۴ معیارهای مشابهت

۴-۴-۱ تعریف مسئله

Y فرض کنید X ماتریسی با ابعاد $n imes p_1$ باشد که $n imes p_1$ باشد که $n imes p_1$ شامل n نمونه و $n imes p_2$ است. فرض می شود که $n imes p_2$ ماتریسی با ابعاد $n imes p_2$ باشد که $n imes p_2$ شامل n نمونه و $n imes p_2$ است.

هدف طراحی و تحلیل یک شاخص شباهت عددی s(X,Y) است که بتواند بازنماییهای موجود در ماتریسهای X و Y را هم درون یک شبکه عصبی و هم بین شبکههای عصبی مختلف مقایسه کند. چنین شاخصی به ما کمک میکند تا تاثیر عوامل مختلف در یادگیری عمیق را بهتر درک کرده و این تاثیرات را به تصویر بکشیم.

به عنوان مثال، در بررسی شبکههای عصبی، ماتریس X میتواند نمایانگر فعالسازهای نورونها در یک X نمونه ورودی باشد و ماتریس Y میتواند نمایانگر فعالسازهای نورونها در X دیگر یا حتی در یک شبکه عصبی دیگر برای همان X نمونه باشد. مقایسه این دو ماتریس اطلاعات مهمی درباره نحوه یادگیری و بازنمایی داده و توسط شبکه عصبی ارائه می دهد.

شاخص s(X,Y) باید توانایی اندازه گیری شباهتها و تفاوتهای بین بازنماییهای مختلف را داشته باشد. این شاخص می تواند به پژوهشگران کمک کند تا نحوه تغییر بازنماییها در اثر عوامل مختلف مانند تغییرات در دادههای ورودی، تغییرات در معماری شبکه یا تغییرات در پارامترهای آموزش را بهتر درک کنند.

طراحی و تحلیل این شاخص شباهت می تواند به بهبود فهم ما از نحوه عملکرد شبکههای عصبی کمک کند و ابزار مفیدی برای بهبود روشهای آموزش و بهینه سازی شبکه های عصبی فراهم کند.

¹Representations

²Activations

۴-۵ معیار مشابهت در چه مواردی میبایست پایدار باشد

این بخش ویژگیهای لازم برای یک معیار مقایسه بازنماییهای شبکه عصبی را بررسی میکند. این بررسی شامل تحلیل پایداری شاخصهای شباهت و تأثیرات آنها در اندازه گیری شباهت بازنماییهای شبکه عصبی است. اهمیت این موضوع در این است که معیار شباهت مورد استفاده باید نسبت به تبدیل متعامد و مقیاس بندی همسانگرد پایدار باشد. این ویژگیها به معیار شباهت امکان میدهند تا بازنماییهای شبکه عصبی را به درستی مقایسه کرده و تأثیرات مختلف در فرآیند آموزش شبکه عصبی را بهتر درک کند.

۱-۵-۴ تبدیل متعامد

پایداری نسبت به تبدیلهای متعامد به این معناست که اگر s(X,Y) یک شاخص شباهت بین دو ماتریس X و Y ماتریسهای باشد، این شاخص باید در مقابل تغییرات متعامد نیز پایدار باقی بماند. به عبارت دیگر، اگر Y و Y ماتریسهای متعامد با رتبه کامل باشند که Y و Y باشد. Y و Y باشد که Y و Y باشد Y و Y باشد. این ویژگی تضمین میکند که حتی در صورتی که ابعاد Y بزرگتر از Y باشند، شاخص شباهت همچنان به طور مطلوب عمل میکند. علاوه بر این، تبدیلهای متعامد خواص مهمی از جمله حفظ حاصل ضربهای عددی و فاصله های اقلید Y بین نمونه ها را نیز حفظ میکنند. این امر باعث می شود که مقایسه های انجام شده توسط این شاخص ها دقیق و قابل اعتماد باشند Y باشند Y

پایداری نسبت به تبدیلهای متعامد برای شبکههای عصبی که با استفاده از روش نزول گرادیان آموزش داده می شوند، بسیار مطلوب است. این ویژگی نه تنها پایداری نسبت به تغییرات متعامد را تضمین می کند بلکه شامل پایداری نسبت به جایگشت نیز می شود. جایگشت در یک ماتریس به معنای این است که مقدارهای درون ماتریس فقط جابجا می شوند و ارزشهای آنها ثابت باقی می مانند. این پایداری برای تطبیق تقارنهای شبکههای عصبی ضروری است [۳۸، ۳۸].

در حالت خطی، اگر ورودی ها با یک تبدیل متعامد تغییر کنند، روند آموزش با روش نزول گرادیان تحت تأثیر قرار نمی گیرد. برای شبکه های عصبی که با وزن های متقارن و تصادفی شروع می شوند، تبدیل های متعامد بر فعال سازها باعث می شود که روند آموزشی مشابه حالت بدون تغییر باقی بماند. اما اگر یک تغییر خطی دلخواه انجام شود، این ویژگی حفظ نمی شود و ممکن است روند آموزش تحت تأثیر منفی قرار گیرد [۴۰].

به طور کلی، پایداری نسبت به تبدیلهای متعامد در شبکههای عصبی اهمیت زیادی دارد زیرا این ویژگی

¹Orthogonal Transformation

²Isotropic Scaling

³Full Rank

⁴Euclidean Distances

کمک میکند تا شبکههای عصبی در مواجهه با تغییرات متقارن در دادهها، به درستی عمل کنند و دقت و کارایی آنها در فرآیند آموزش بهینه باقی بماند.

۲-۵-۴ مقیاس بندی همسان گرد

انتظار میرود که شاخصهای شباهت زمانی که ورودیها به صورت همسان مقیاس بندی می شوند، پایدار بمانند. به این معنا که اگر ورودیها با ضرایب مثبت α و β ضرب شوند، شاخص شباهت نباید تغییری کند. به عبارتی دیگر، $s(X,Y)=s(\alpha X,\beta Y)$ باید برای هر α و β مثبت صحیح باشد.

این ویژگی اهمیت خاصی دارد زیرا تضمین میکند که مقایسه بازنماییهای شبکههای عصبی تحت تأثیر مقیاس بندی یکسان قرار نمیگیرد و دقت شاخص حفظ میشود. در واقع، این شاخصها قادرند در شرایطی که شبکههای عصبی تحت تغییرات یکسان مقیاس قرار میگیرند، همچنان به درستی بازنماییهای مختلف را مقایسه کنند.

از سوی دیگر، شاخصهایی که در برابر مقیاسبندی همسانگرد پایدار هستند، اما نسبت به مقیاسبندی غیرهمسانگرد (یعنی تغییر مقیاس ویژگیهای فردی) مقاوم نیستند، اهمیت ویژهای دارند. این شاخصها میتوانند به دقت بیشتری در مقایسه بازنماییهای شبکههای عصبی کمک کنند و به درک بهتر تأثیرات مختلف در فرآیند یادگیری عمیق یاری رسانند [۳۷].

به عنوان مثال، وقتی شبکههای عصبی در معرض تغییرات یکسان مقیاس قرار میگیرند، این شاخصها همچنان قادر خواهند بود بازنماییهای مختلف را به درستی مقایسه کنند. این ویژگی امکان فهم بهتر تأثیرات گوناگون در طول آموزش شبکههای عصبی و استفاده از این شاخصها برای تحلیل و بهبود عملکرد مدلها را فراهم میکند. بنابراین، شاخصهای مقاوم در برابر مقیاس بندی همسانگرد می توانند ابزار مفیدی برای ارزیابی و بهینهسازی شبکههای عصبی باشند.

۴-۶ مقایسه ساختارهای مشابهت

در تحلیل بازنماییهای شبکههای عصبی، یکی از چالشهای اصلی مقایسه ویژگیهای چندگانه هر نمونه در بازنماییهای مختلف است. این روش ممکن است پیچیده و زمان بر باشد و نتایج گمراه کنندهای ایجاد کند. برای حل این مشکل، میتوان از رویکردی استفاده کرد که به جای مقایسه مستقیم ویژگیهای هر نمونه، ساختارهای شباهتی بین نمونهها را بررسی کند.

ایده اصلی این است که به جای مقایسه مستقیم ویژگیهای چندگانه هر نمونه در دو بازنمایی مختلف، میتوان ابتدا شباهت بین هر جفت نمونه در هر بازنمایی را به صورت جداگانه سنجید و سپس این ساختارهای شباهتی

را با هم مقایسه کرد [۳۷].

برای روشن تر شدن این موضوع، فرض کنید به جای اینکه به صورت مستقیم ویژگیهای چند بعدی دو نمونه را با هم مقایسه کنیم، ابتدا بررسی میکنیم که هر کدام از این نمونه ها چقدر به سایر نمونه ها شباهت دارند. سپس این ماتریسهای شباهت بازنمایی را که هر کدام نشان دهنده میزان شباهت یک نمونه به سایر نمونه ها است، با هم مقایسه میکنیم.

نکته مهم این است که اگر برای اندازه گیری شباهت از ضرب داخلی استفاده شود، شباهت بین ماتریسهای بازنمایی به یک مفهوم دیگر و قابل درک از شباهت بین ویژگیهای جفتی تبدیل می شود. به عبارت دیگر، این روش امکان دستیابی به درک دقیق تری از شباهت بین ویژگیها را بدون مقایسه مستقیم ویژگیهای چندگانه هر نمونه فراهم می کند. این رویکرد می تواند به طور قابل توجهی در تحلیل و درک بازنماییهای شبکههای عصبی و داده های پیچیده مؤثر باشد، زیرا ساختارهای پیچیده را به شیوه ای ساده تر و قابل فهم تر بررسی می کند.

۴-۶-۴ انتخاب هسته

در معیارهای مشابهت و اندازه گیری وابستگی، مفهوم هسته یا kernel نقش بسیار مهمی دارد. هسته در واقع یک تابع ریاضی است که برای محاسبه شباهت بین دادههای ورودی استفاده می شود. این تابع، دادهها را به یک فضای ویژگی بالاتر نگاشت می کند تا بتوان همبستگی ها و مشابهت های پیچیده تر بین آن ها را بهتر سنجید.

به بیان ساده تر، تابع هسته k یک تابع مثبت معین است که دو بردار ورودی x_i و x_i را گرفته و یک عدد حقیقی تولید می کند که نشان دهنده میزان شباهت بین این دو بردار است. هسته ها می توانند به شکل های مختلفی باشند که هر کدام ویژگی ها و کاربردهای خاص خود را دارند. در اینجا به چند نمونه رایج اشاره می شود.

• هسته خطی^۲: این هسته به سادگی ضرب داخلی مو بردار ورودی را محاسبه میکند.

 $k(x_i, x_j) = x_i^T x_j$

• هسته چندجملهای ٔ: این هسته ضرب داخلی را با یک توان مثبت، بالا می برد.

 $k(x_i, x_j) = (x_i^T x_j + c)^d$

که در آن c یک ثابت و d درجه چندجملهای است.

¹Kernel

²Linear Kernel

³Inner Product

⁴Polynomial Kernel

• هسته گاوسی (RBF) : این هسته فاصله اقلیدسی بین دو بردار را در یک تابع نمایی قرار میدهد، که باعث می شود داده هایی که نزدیک به هم هستند شباهت بیشتری داشته باشند.

$$k(x_i, x_j) = \exp\left(-\frac{||x_i - x_j||^2}{2\sigma^2}\right)$$

که در آن σ پارامتر پهنای باند است و تنظیمکننده میزان تاثیر فاصله میباشد.

برای هسته RBF، چندین استراتژی مختلف برای انتخاب پهنای باند σ وجود دارد که میزان تأکید بر شباهت فواصل کوچک نسبت به فواصل بزرگ را کنترل میکند. σ به عنوان کسری از فاصله میانه بین نمونه ا تنظیم می شود. در عمل، مشاهده می شود که هسته های RBF و خطی در بیشتر آزمایش ها نتایج مشابهی ارائه می دهند [۳۷].

استفاده از توابع هسته ای در معیارهای مشابهت و وابستگی، این امکان را فراهم میکند که داده های ورودی به یک فضای ویژگی بالاتر نگاشت شوند، جایی که روابط پیچیده و غیرخطی بین داده ها میتوانند به صورت ساده تری مدل سازی شوند. به این ترتیب، معیارها با بهره گیری از هسته ها میتوانند تحلیل دقیق تر و کارآمدتری از داده های پیچیده ارائه دهند. این ویژگی باعث می شود که هسته ها ابزار قدر تمندی در تحلیل داده ها باشند.

۲-۶-۴ شباهت مبتنی بر ضرب داخلی

یک رابطه ساده وجود دارد که ضرب داخلی بین نمونهها را با ضرب داخلی بین ویژگیها مرتبط میسازد:

$$\langle \operatorname{vec}(XX^T), \operatorname{vec}(YY^T) \rangle = \operatorname{tr}(XX^TYY^T) = ||Y^TX||_F^2 \tag{1-4}$$

در رابطه (1-1)، عناصر XX^T و XX^T نشان دهنده ضرب داخلی بین بازنمایی نمونههای i و j هستند و شباهت بین این نمونهها را بر اساس شبکههای مربوطه نشان می دهند.

به بیان دیگر، بخش چپ رابطه (4-1)، میزان مشابهت بین الگوهای شباهت، میان نمونهها را ارزیابی میکند. این در حالی است که سمت راست، با جمع کردن مربعات ضربهای داخلی بین هر جفت از نمونهها، به همان نتیجه مشابه می رسد و شباهت بین ویژگیهای X و Y را اندازه گیری میکند.

این رابطه نشان میدهد که میتوان به جای مقایسه مستقیم ویژگیها، از شباهتهای بین نمونهها استفاده کرد تا به فهم بهتری از بازنماییهای شبکههای عصبی و دادههای پیچیده دست یافت. به این ترتیب، تحلیل و درک دادهها ساده تر و مؤثرتر خواهد بود، زیرا این روش به ما اجازه میدهد تا به صورت غیرمستقیم و با استفاده از شباهتهای موجود بین نمونهها، به نتایج دقیق تری برسیم.

¹Radial Basis Function Kernel

۱(HSIC) معيار استقلال هيلبرت اشميت

برای بررسی میزان وابستگی و شباهت بین دو مجموعه داده، میتوان از معیار استقلال هیلبرت اشمیت استفاده کرد. این معیار به طور خاص برای اندازه گیری همبستگی بین داده های مختلف طراحی شده است. به طور دقیق تر، برای داده های مرکزیت یافته (میانگین صفر در هر ستون) X و Y، رابطه زیر برقرار است:

$$\frac{1}{(n-1)^2}\mathrm{tr}(XX^TYY^T) = ||\mathrm{cov}(X^T,Y^T)||_F^2$$

معیار HSIC این معادله را با استفاده از فضایی خاص تعمیم می دهد و امکان بررسی مؤثر وابستگیها را فراهم میکند. به بیان دیگر، این معیار با بهره گیری از توابع هسته ای، همبستگی بین ماتریسهای داده را اندازه گیری میکند. به این نحو که عناصر K_{ij} و K_{ij} به ترتیب از طریق K_{ij} به ترتیب از طریق K_{ij} محاسبه می شوند، که در اینجا K_{ij} و K_{ij} محاسبه می شوند، که در اینجا و K_{ij} و K_{ij} محاسبه می شوند، که در اینجا و K_{ij} و K_{ij} محاسبه می شوند، که در اینجا

برآورد HSIC به صورت زیر تعریف می شود:

$$\mathrm{HSIC}(K,L) = \frac{1}{(n-1)^2}\mathrm{tr}(KHLH) \tag{Y-F}$$

در رابطه (4-4)، H ماتریس مرکزیت دهنده است و به شکل $H_n=I_n-rac{1}{n}$ تعریف می شود.

نکته جالب اینجاست که اگر هستههای خطی k و l به صورت $k(x,y) = l(x,y) = x^Ty$ باشند، HSIC به همان معادله اولیه برمیگردد. این بدین معناست که معیار HSIC میتواند به ما کمک کند تا به شکلی دقیق و قابل اعتماد، میزان وابستگی و شباهت بین دادهها را ارزیابی کنیم و درک بهتری از ساختارهای پیچیده دادهها به دست آوریم.

۴-۶-۴ معیار همترازی هسته مرکزی (CKA)

معیار HSIC در اندازه گیری همبستگیها با مشکل عدم پایداری نسبت به مقیاس بندی همسانگرد ویژگیها مواجه است. این بدان معناست که در صورت تغییر مقیاس ویژگیها، نتیجه HSIC ممکن است دستخوش تغییراتی شود که به درستی شباهتهای بین دادهها را نشان ندهد. برای رفع این مورد، از فرم نرمال شده ای به نام همترازی هسته مرکزی استفاده می شود.

CKA یک شاخص نرمال شده است که تأثیر مقیاس بندی همسانگرد را حذف میکند و به این ترتیب، دقت و پایداری بیشتری در مقایسه بازنماییهای شبکههای عصبی فراهم می آورد [۴۲، ۴۲]. رابطه CKA به شکل

¹Hilbert-Schmidt Independence Criterion

²Centered Kernel Alignment

زیر تعریف میشود:

$$\operatorname{CKA}(K,L) = \frac{\operatorname{HSIC}(K,L)}{\sqrt{\operatorname{HSIC}(K,K) \cdot \operatorname{HSIC}(L,L)}} \tag{\ref{thm:property}}$$

در رابطه (۴-۳)، عبارت HSIC(K,L) میزان همبستگی بین دو ماتریس هسته ای K و L را اندازه گیری می کند. صورت کسر، همان HSIC اصلی است که میزان همبستگی بین دو ماتریس داده را نشان می دهد. اما برای نرمال سازی این مقدار و حذف تأثیر مقیاس بندی، مخرج کسر به کار می رود که شامل ضرب دو HSIC مربوط به هر یک از ماتریس ها با خودشان است. این نرمال سازی باعث می شود که نتیجه نهایی مستقل از مقیاس بندی ویژگی ها باشد و شباهتهای واقعی بین داده ها را بهتر منعکس کند.

استفاده از CKA در مقایسه با HSIC، بهویژه در تحلیل بازنماییهای شبکههای عصبی و دادههای پیچیده، کارایی بهتری دارد. زیرا این شاخص نرمال شده، نه تنها شباهتهای بین دادهها را دقیقتر می سنجد، بلکه در برابر تغییرات مقیاس بندی نیز مقاوم است. به این ترتیب، می توان از CKA به عنوان یک ابزار قدرتمند برای درک و تحلیل بازنماییهای مختلف در یادگیری عمیق و دیگر زمینههای مرتبط استفاده کرد.

۲-۴ روشهای سنجش شباهت در بازنماییهای شبکه عصبی

در این بخش به بررسی روشهای مختلفی که برای سنجش شباهت بین بازنماییهای شبکههای عصبی استفاده می شود، پرداخته خواهد شد. یکی از روشهای مهم در این زمینه استفاده از پایههای متعامد است. به طور خاص، می شود، پرداخته خواهد شد. یکی از روشهای مهم در این زمینه استفاده از پایههای متعامد است. به طور خاص، فرض می کنیم که Q_X و Q_Y پایههای متعامدی برای ستونهای ماتریسهای X و X هستند. به این معنا که X و فرض می کنیم که X و

استفاده از پایههای متعامد به این معنی است که ما میتوانیم بدون نگرانی از وابستگیهای خطی بین ستونها، شباهتها را به صورت مستقیم مقایسه کنیم. این رویکرد به ویژه زمانی مفید است که میخواهیم درک کنیم چگونه شبکه عصبی ویژگیهای مختلف دادهها را استخراج و بازنمایی میکند. با این روش میتوانیم تحلیلهای دقیقی انجام دهیم و بفهمیم که چگونه تغییرات در دادههای ورودی یا ساختار شبکه، بازنماییهای داخلی شبکه را تحت تاثیر قرار میدهند. این نوع تحلیلها میتواند به بهبود و بهینهسازی شبکههای عصبی و الگوریتمهای یادگیری عمیق کمک شایانی کند.

۱-۷-۴ تحلیل همبستگی کانونی (CCA)

برای درک بهتر این معیار، از یک مثال ساده استفاده می شود. فرض کنید دو مجموعه داده مختلف در اختیار است، مجموعهای شامل اطلاعاتی همچون قد و وزن افراد و مجموعه دیگر حاوی اطلاعاتی مانند سن و درآمد آنها باشد. هدف تحلیل همبستگی کانونی، این است که ارتباطهای پنهان بین این دو مجموعه داده را کشف کند. به بیان ساده، CCA به دنبال شناسایی ترکیبهایی از ویژگیها در هر مجموعه داده است که با مقایسه آنها، بیشترین همبستگی حاصل شود. تلاش بر این است که مشخص شود کدام ترکیب قد و وزن با کدام ترکیب سن و درآمد بیشترین ارتباط را دارد.

ابتدا داده ها استاندارد می شوند، به این صورت که میانگین هر ویژگی صفر شده و داده ها به گونه ای تغییر میکنند که انحراف معیارشان یک شود. سپس، CCA بردارهای وزنی را برای هر مجموعه داده محاسبه میکند تا ترکیبهای خطی از این داده ها ایجاد کند. این ترکیبها به گونه ای انتخاب می شوند که حداکثر همبستگی بین آن ها وجود داشته باشد. به عنوان مثال، CCA می خواهد ترکیبی از قد و وزن (مثلاً وزن $\times 0.5 + 5$ قد $\times 0.5$) و ترکیبی از سن و درآمد (مثلاً درآمد $\times 0.7 + 5$ سن $\times 0.7 + 5$ را بیابد که بیشترین ارتباط را با هم داشته باشند.

با استفاده از این بردارهای وزنی، ترکیبهای جدیدی از دادهها ایجاد می شوند و سپس همبستگی بین این ترکیبها محاسبه می شود. CCA به دنبال یافتن پایههایی برای دو ماتریس است به طوری که وقتی ماتریسهای اصلی بر روی این پایهها توزیع می شوند، همبستگی به حداکثر برسد. برای هر i (که بین i و i قرار دارد)، ضریب همبستگی کانونی ρ_i به صورت زیر تعریف می شود:

$$\rho_i = \max_{\mathbf{w}_X^i, \mathbf{w}_Y^i} \mathrm{corr}(X\mathbf{w}_X^i, Y\mathbf{w}_Y^i)$$

با در نظر گرفتن بردارهای p_i هدفش این است که $\mathbf{w}_Y^i\in\mathbb{R}^{p2}$ و $\mathbf{w}_X^i\in\mathbb{R}^{p1}$ هدفش این است که همبستگی بین ترکیب خطی $X\mathbf{w}_X^i$ و $Y\mathbf{w}_Y^i$ را به حداکثر برساند.

برای اطمینان از اینکه ترکیبهای جدید دادهها مستقل و متفاوت از هم باشند، شرطهای زیر باید رعایت شوند:

$$\forall_{j < i} \quad X \mathbf{w}_X^i \perp X \mathbf{w}_X^j \forall_{j < i} \quad Y \mathbf{w}_Y^i \perp Y \mathbf{w}_Y^j$$

این شرطها اطمینان میدهند که ترکیبهای جدید از دادهها با ترکیبهای قبلی همپوشانی نداشته و متعامد باقی سمانند.

در نهایت برای مقایسه دو شبکه عصبی و اندازه گیری شباهت بین آنها، از معیاری به نام R^2_{CCA} استفاده

¹Canonical Correlation Analysis

می شود. این معیار نشان می دهد که چقدر از اطلاعات داده ها، توسط ترکیب های خطی حاصل از روش CCA توضیح داده می شود. رابطه این معیار به این صورت است:

$$R_{CCA}^2 = \frac{\sum_{i=1}^{p_1} \rho_i^2}{p_1} = \frac{||Q_Y^T Q_X||_F^2}{p_1}$$
 (F-F)

در رابطه (۴-۴)، با محاسبه و جمع کردن مربعات ضرایب همبستگی کانونی و سپس تقسیم آنها بر تعداد ضرایب، میزان شباهت بین دو شبکه عصبی را ارزیابی میکند.

با استفاده از روش CCA، می توان ترکیبهای خطی از ویژگیهای دو مجموعه داده مختلف را شناسایی کرد که بالاترین همبستگی را با هم دارند. این روش کمک می کند تا روابط پنهان و مهم بین هر دو مجموعه داده آشکار شود و تحلیلهای دقیق تری صورت گیرد.

dCKA Y-Y-F

فرض می شود X یک مجموعه داده ورودی با n نمونه و p ویژگی باشد. نمایش لایه های m_1 و m_2 از دو شبکه عصبی m_2 و m_3 نامیده می شوند، به صورت m_4 و m_4 هستند. شبکه های عصبی m_4 و m_5 نامیده می شوند، به صورت m_5 و m_5 هستند. m_5 هستند. m_6 و m_6 نیز لایه های مدل متفاوت یادگیری ماشین با معماری و ساختار مخصوص به خود هستند. لایه های m_6 و m_6 نیز لایه های در این شبکه ها هستند که مورد بررسی قرار می گیرند. برای مثال، m_6 می تواند لایه دوم از شبکه m_6 باشد.

برای مقایسه نمایشهای دو شبکه عصبی، ساختارهای شباهت در هر شبکه بررسی می شود. این کار با محاسبه $k(\cdot,\cdot)$ مقایسه نمایشها در $k(\cdot,\cdot)$ با استفاده از یک معیار شباهت $k(\cdot,\cdot)$ انجام می شود:

$$K_{f_1}^{m_1} = k(X_{f_1}^{m_1}, X_{f_1}^{m_1}), \quad K_{f_2}^{m_2} = k(X_{f_2}^{m_2}, X_{f_2}^{m_2}) \tag{3-F}$$

در رابطه $(a-\mathfrak{k})$ ، ماتریسهای $K_{f_2}^{m_1}$ و $K_{f_2}^{m_2}$ نشاندهنده شباهت بین هر جفت از نمونهها در لایههای m_1 و m_2 استفاده $s(\cdot,\cdot)$ هستند. در مرحله بعد، برای مقایسه این دو ماتریس از معیاری به نام $s(\cdot,\cdot)$ استفاده می شود:

$$s_{f_1,f_2}^{m_1,m_2} = s(K_{f_1}^{m_1},K_{f_2}^{m_2})$$

این مقدار بیانگر میزان شباهت بین دو نمایش شبکههای عصبی است [۴۴]. این روش امکان درک دقیقی از شباهتها و تفاوتهای بین دو شبکه عصبی را فراهم میکند و میتوان از آن برای بهبود عملکرد مدلهای یادگیری ماشین بهره برد.

روشهای فعلی برای مقایسه نمایشهای شبکههای عصبی از معیارهای شباهت متفاوتی در دو مرحله استفاده

میکنند. برای مثال روش CKA در مرحله اول از یک تابع هستهای برای اندازه گیری شباهت استفاده میکند که با $k(\cdot,\cdot)$ نشان داده می شود. در مرحله دوم، برای اندازه گیری شباهت بین تابعهای هستهای از معیاری به نام HSIC که با $s(\cdot,\cdot)$ نشان داده می شود، استفاده میکند.

تست

CCA F-Y-F

تست

dCKA D-Y-F

تست

۴-۷-۴ نحوه پیداکردن مشابهت، لایه به لایه

تست

۸-۴ نحوه جستجوی کاربر نهایی جهت جابجایی مدل

تست

۴-۸-۱ روش بهینه

تست

۲-۸-۴ روش حریصانه

تست

مراجع

- [1] Elbir, Ahmet M, Coleri, Sinem, Papazafeiropoulos, Anastasios K, Kourtessis, Pandelis, and Chatzinotas, Symeon. A family of hybrid federated and centralizedlearning architectures in machine learning. *IEEE Transactions on Cognitive Communications and Networking*, 2022.
- [2] Zhou, Zhi, Chen, Xu, Li, En, Zeng, Liekang, Luo, Ke, and Zhang, Junshan. Edge intelligence: Paving the last mile of artificial intelligence with edge computing. *Proceedings of the IEEE*, 107(8):1738–1762, 2019.
- [3] Ma, Xiaodong, Zhu, Jia, Lin, Zhihao, Chen, Shanxuan, and Qin, Yangjie. A state-of-the-art survey on solving non-iid data in federated learning. *Future Generation Computer Systems*, 135:244–258, 2022.
- [4] Smith, Virginia, Chiang, Chao-Kai, Sanjabi, Maziar, and Talwalkar, Ameet S. Federated multitask learning. *Advances in neural information processing systems*, 30, 2017.
- [5] McMahan, Brendan, Ramage Daniel. Federated learning: Collaborative machine learning without centralized training data. https://www.omron.com/global/en/technology/information/dcx, 6 Apr 2017. [Accessed: 18 Apr 2024].
- [6] Li, Tian, Sahu, Anit Kumar, Talwalkar, Ameet, and Smith, Virginia. Federated learning: Challenges, methods, and future directions. *IEEE signal processing magazine*, 37(3):50–60, 2020.
- [7] Talaei, Mahtab. Algorithm development and performance analysis for adaptive differential privacy in federated learning, 21 Aug 2022.
- [8] Rieke, Nicola. What is federated learning? https://blogs.nvidia.com/blog/what-is-federated-learning/, 13 Oct 2019. [Accessed: 10 Apr 2024].
- [9] McMahan, Brendan, Moore, Eider, Ramage, Daniel, Hampson, Seth, and y Arcas, Blaise Aguera. Communication-efficient learning of deep networks from decentralized data. in *Artificial intelligence and statistics*, pp. 1273–1282. PMLR, 2017.
- [10] Wang, Hongyi, Sievert, Scott, Liu, Shengchao, Charles, Zachary, Papailiopoulos, Dimitris, and Wright, Stephen. Atomo: Communication-efficient learning via atomic sparsification. *Advances in neural information processing systems*, 31, 2018.

- [11] Konečný, Jakub, McMahan, H Brendan, Yu, Felix X, Richtárik, Peter, Suresh, Ananda Theertha, and Bacon, Dave. Federated learning: Strategies for improving communication efficiency. arXiv preprint arXiv:1610.05492, 2016.
- [12] Fang, Chen, Guo, Yuanbo, Hu, Yongjin, Ma, Bowen, Feng, Li, and Yin, Anqi. Privacy-preserving and communication-efficient federated learning in internet of things. *Computers & Security*, 103:102199, 2021.
- [13] Konečný, Jakub, McMahan, Brendan, and Ramage, Daniel. Federated optimization: Distributed optimization beyond the datacenter. *arXiv preprint arXiv:1511.03575*, 2015.
- [14] Hasan, Jahid. Security and privacy issues of federated learning. arXiv preprint arXiv:2307.12181, 2023.
- [15] Yin, Xuefei, Zhu, Yanming, and Hu, Jiankun. A comprehensive survey of privacy-preserving federated learning: A taxonomy, review, and future directions. *ACM Computing Surveys* (CSUR), 54(6):1–36, 2021.
- [16] Ioffe, Sergey and Szegedy, Christian. Batch normalization: Accelerating deep network training by reducing internal covariate shift. in *International conference on machine learning*, pp. 448–456. pmlr, 2015.
- [17] Li, Tian, Sahu, Anit Kumar, Zaheer, Manzil, Sanjabi, Maziar, Talwalkar, Ameet, and Smith, Virginia. Federated optimization in heterogeneous networks. *Proceedings of Machine learning and systems*, 2:429–450, 2020.
- [18] Zhao, Yue, Li, Meng, Lai, Liangzhen, Suda, Naveen, Civin, Damon, and Chandra, Vikas. Federated learning with non-iid data. *arXiv preprint arXiv:1806.00582*, 2018.
- [19] Collins, Liam, Hassani, Hamed, Mokhtari, Aryan, and Shakkottai, Sanjay. Exploiting shared representations for personalized federated learning. in *International conference on machine learning*, pp. 2089–2099. PMLR, 2021.
- [20] Jeong, Eunjeong, Oh, Seungeun, Kim, Hyesung, Park, Jihong, Bennis, Mehdi, and Kim, Seong-Lyun. Communication-efficient on-device machine learning: Federated distillation and augmentation under non-iid private data. *arXiv* preprint arXiv:1811.11479, 2018.
- [21] Taïk, Afaf, Moudoud, Hajar, and Cherkaoui, Soumaya. Data-quality based scheduling for federated edge learning. in 2021 IEEE 46th Conference on Local Computer Networks (LCN), pp. 17–23. IEEE, 2021.
- [22] Zeng, Yan, Wang, Xin, Yuan, Junfeng, Zhang, Jilin, and Wan, Jian. Local epochs inefficiency caused by device heterogeneity in federated learning. *Wireless Communications & Mobile Computing*, 2022.
- [23] Sannara, EK, Portet, François, Lalanda, Philippe, and German, VEGA. A federated learning aggregation algorithm for pervasive computing: Evaluation and comparison. in 2021 IEEE International Conference on Pervasive Computing and Communications (PerCom), pp. 1–10. IEEE, 2021.
- [24] Qin, Yang and Kondo, Masaaki. Mlmg: Multi-local and multi-global model aggregation for federated learning. in 2021 IEEE international conference on pervasive computing and communications workshops and other affiliated events (PerCom Workshops), pp. 565–571. IEEE, 2021.
- [25] Ma, Qianpiao, Xu, Yang, Xu, Hongli, Jiang, Zhida, Huang, Liusheng, and Huang, He. Fedsa: A semi-asynchronous federated learning mechanism in heterogeneous edge computing. *IEEE Journal on Selected Areas in Communications*, 39(12):3654–3672, 2021.
- [26] Li, Li, Duan, Moming, Liu, Duo, Zhang, Yu, Ren, Ao, Chen, Xianzhang, Tan, Yujuan, and Wang, Chengliang. Fedsae: A novel self-adaptive federated learning framework in heterogeneous systems. in 2021 International Joint Conference on Neural Networks (IJCNN), pp. 1–10. IEEE, 2021.
- [27] Reddi, Sashank, Charles, Zachary, Zaheer, Manzil, Garrett, Zachary, Rush, Keith, Konečný, Jakub, Kumar, Sanjiv, and McMahan, H Brendan. Adaptive federated optimization. *arXiv* preprint arXiv:2003.00295, 2020.

- [28] Li, Xiaoli, Liu, Nan, Chen, Chuan, Zheng, Zibin, Li, Huizhong, and Yan, Qiang. Communication-efficient collaborative learning of geo-distributed jointcloud from heterogeneous datasets. in *2020 IEEE international conference on joint cloud computing*, pp. 22–29. IEEE, 2020.
- [29] Ghosh, Avishek, Hong, Justin, Yin, Dong, and Ramchandran, Kannan. Robust federated learning in a heterogeneous environment. *arXiv preprint arXiv:1906.06629*, 2019.
- [30] Itahara, Sohei, Nishio, Takayuki, Koda, Yusuke, Morikura, Masahiro, and Yamamoto, Koji. Distillation-based semi-supervised federated learning for communication-efficient collaborative training with non-iid private data. *IEEE Transactions on Mobile Computing*, 22(1):191–205, 2021.
- [31] Chai, Zheng, Ali, Ahsan, Zawad, Syed, Truex, Stacey, Anwar, Ali, Baracaldo, Nathalie, Zhou, Yi, Ludwig, Heiko, Yan, Feng, and Cheng, Yue. Tifl: A tier-based federated learning system. in *Proceedings of the 29th international symposium on high-performance parallel and distributed computing*, pp. 125–136, 2020.
- [32] Jiang, Yihan, Konečný, Jakub, Rush, Keith, and Kannan, Sreeram. Improving federated learning personalization via model agnostic meta learning. *arXiv* preprint arXiv:1909.12488, 2019.
- [33] Zhang, Xinwei, Hong, Mingyi, Dhople, Sairaj, Yin, Wotao, and Liu, Yang. Fedpd: A federated learning framework with adaptivity to non-iid data. *IEEE Transactions on Signal Processing*, 69:6055–6070, 2021.
- [34] Corinzia, Luca, Beuret, Ami, and Buhmann, Joachim M. Variational federated multi-task learning. *arXiv preprint arXiv:1906.06268*, 2019.
- [35] Shoham, Neta, Avidor, Tomer, Keren, Aviv, Israel, Nadav, Benditkis, Daniel, Mor-Yosef, Liron, and Zeitak, Itai. Overcoming forgetting in federated learning on non-iid data. *arXiv preprint arXiv:1910.07796*, 2019.
- [36] Chiu, Te-Chuan, Shih, Yuan-Yao, Pang, Ai-Chun, Wang, Chieh-Sheng, Weng, Wei, and Chou, Chun-Ting. Semisupervised distributed learning with non-iid data for aiot service platform. *IEEE Internet of Things Journal*, 7(10):9266–9277, 2020.
- [37] Kornblith, Simon, Norouzi, Mohammad, Lee, Honglak, and Hinton, Geoffrey. Similarity of neural network representations revisited. in *International conference on machine learning*, pp. 3519–3529. PMLR, 2019.
- [38] Chen, An Mei, Lu, Haw-minn, and Hecht-Nielsen, Robert. On the geometry of feedforward neural network error surfaces. *Neural computation*, 5(6):910–927, 1993.
- [39] Orhan, A Emin and Pitkow, Xaq. Skip connections eliminate singularities. *arXiv preprint* arXiv:1701.09175, 2017.
- [40] LeCun, Yann, Kanter, Ido, and Solla, Sara. Second order properties of error surfaces: Learning time and generalization. *Advances in neural information processing systems*, 3, 1990.
- [41] Gretton, Arthur, Bousquet, Olivier, Smola, Alex, and Schölkopf, Bernhard. Measuring statistical dependence with hilbert-schmidt norms. in *International conference on algorithmic learning theory*, pp. 63–77. Springer, 2005.
- [42] Cortes, Corinna, Mohri, Mehryar, and Rostamizadeh, Afshin. Algorithms for learning kernels based on centered alignment. *The Journal of Machine Learning Research*, 13:795–828, 2012.
- [43] Cristianini, Nello, Shawe-Taylor, John, Elisseeff, Andre, and Kandola, Jaz. On kernel-target alignment. *Advances in neural information processing systems*, 14, 2001.
- [44] Cui, Tianyu, Kumar, Yogesh, Marttinen, Pekka, and Kaski, Samuel. Deconfounded representation similarity for comparison of neural networks. *Advances in Neural Information Processing Systems*, 35:19138–19151, 2022.